

2023

FAKTA OM TURISMEN

Samlad statistik från Jämtland Härjedalen

Snabba fakta

– om turismen i Jämtland Härjedalen

2022 kan ses som året då mycket återgick till det "normala" efter coronapandemin som slog till med full kraft från mars 2020. Samtidigt finns det en del kvardröjande effekter, både av positiv och av negativ karaktär, som påverkar besöksnäringen och därmed hela Jämtland Härjedalen.

- Turismen i Jämtland Härjedalen omsatte 6,57 miljarder kronor 2022. Jämfört med 2021 innebär det en ökning med 0,88 miljarder kronor, motsvarande +16%. Därmed är också det tidigare rekordåret 2019, då omsättningen låg på 5,84 miljarder kr, överträffat med god marginal.
- Liftkortsförsäljningen (905 miljoner kronor) står för nästan 14% av den totala omsättningen. Båda siffrorna visar "all time high" med en tydlig ökning jämfört med 2021, +181 miljoner kr (+29%). Antalet skiddagar vintern 2021/22 var 3,38 miljoner, vilket motsvarar en ökning med 15% jämfört med 2020/21.
- Totalt hade Jämtland Härjedalen ca 12,3 miljoner gästnätter (+8%) 2022, varav drygt 3,2 miljoner i kommersiellt boende (+3%).
- Turismen genererar skatteintäkter (kommun och landsting) på knappt 800 miljoner kronor (+10,6%).
- Totalt hade Jämtland Härjedalen knappt 1,2 miljoner dagsturister 2022 (+9%).
- Covid 19-pandemin har haft mycket stor påverkan på utlandsmarknaderna. Men under 2022 märks en stark återhämtning, där utlandsmarknaderna totalt sett har ökat från 206 000 till 467 000 kommersiella gästnätter (+127%). Den norska marknaden ökade med 299% till 219 300 gästnätter. Det är dock fortfarande en bit kvar till noteringen före pandemin på totalt 617 000 utländska gästnätter.
- Den svenska marknaden har efter ett mycket starkt 2021 med rekordnoteringen 2,92 miljoner gästnätter backat något för att 2022 landa på 2,76 miljoner. Innan pandemin var toppnoteringen 2,55 miljoner gästnätter.
- Totalt genereras motsvarande ca 8 450 årsarbeten av turismen. Jämfört med 2021 en ökning med ca +10%.

Vid Moose Garden kommer du nära skogens konung. Foto: Anne Adsten

Flufiske. Foto: Niclas Vestefjell

Innehåll

2	Snabba fakta om turismen i Jämtland Härjedalen
4	Jämtland Härjedalen Turism
5	Fakta och definitioner
6	Turismen i siffror
6	Omsättning
7	Kommersiella gästnätter
8	Turismens ekonomiska betydelse
9	Genomsnittligt utlägg
11	12,3 miljoner gästnätter/år
11	Så bor våra gäster
12	Antal dagsturister
12	Släkt- och vänboende i regionen
12	Fritidshus
13	Fritidshusundersökningen
14	Största utlandsmarknaderna
14	Hur bor utländska respektive svenska gäster?
15	Stora skillnader mellan kommuner
17	Arbetsstillfällena och skatteintäkter
18	Direkt turistisk omsättning
18	SPRIT-undersökningen
20	Den svenska gästen
21	Vintergästen
21	Snöskoterturism
22	Skidåkning
23	Sommargästen
24	Sevärdheter
25	Evenemang
26	Vandring
26	STF gör fjällvärlden tillgänglig
26	Cykling
27	Fiske
28	Gastronomy
29	Den internationella gästen
30	Vad attraherar den utländska gästen?
31	Resa hit
33	Bilden av Jämtland Härjedalen
37	Framtidens gäster i Jämtland Härjedalen
38	Hur hittar nya besökare till regionen?
42	Ett gott värdskap ger fler gäster

Fakta om turismen i Jämtland Härjedalen 2023 avser statistik och underlag insamlat under 2022. Publikationen utgiven i oktober 2023 av Jämtland Härjedalen Turism. Statistiska underlag bearbetade av Nordanalys. Grafisk form: Gustav Kron. Omslagsfoto: "Panoramaleden i Lofsdaalen är en led för alla: vandring, cykling, rullstol och barnvagnar". Foto: Emil Sergel. Tryck: Printson AB.

Turister på Åreskutan. Foto: Sigvard Lindé.

Jämtland Härjedalen Turism

Turism är en basnäring i Jämtland Härjedalen och har varit så i långa tider. De första besökarna var jägare som besökte regionen för ca 8 000 år sedan.

De första besökarna på jaktexpedition under stenåldern följdes så småningom av pilgrimer, förbönder, blomsterherrar, luftgäster, jaktlorder och nationalromantiker. Med vacker natur, goda kommunikationer och värdskap ökade besöksantalet. I dag är det svårt att tänka sig Jämtland Härjedalen utan turister.

I Jämtland Härjedalen finns oändliga möjligheter till naturbase-erade aktiviteter både på sommaren och vintern, boende i allt från slott till koja, smidiga kommunikationer med resten av Sverige och världen samt lokalproducerad mat när hungern sätter in.

Fakta om turismen sedan 1995

Fakta om turismen i Jämtland Härjedalen har producerats av Jämtland Härjedalen Turism sedan 1995 och är ett sätt att beskriva besöksnäringens roll för regional utveckling. Den innehåller kända fakta om boende, mat, aktiviteter och resor – det som tillsammans representerar besöksnäringen.

Jämtlandsmodellen

I Jämtland Härjedalen är besöksnäringen en viktig basnäring för utveckling och tillväxt, som skapar arbetstillfällen och skatteintäkter, bidrar till attraktivitet och medverkar till inflyttning och integration. Turismen i vår region skapar både hårda och mjuka värden för oss som bor här och för våra besökare. Det är det som *Jämtlandsmodellen* handlar om. Att lyfta fram betydelsen av regionens besöksnäring och varför den är viktig för att vi ska kunna fortsätta att leva och verka i den här vackra delen av landet. Därför tog vi 2022 fram filmen och verktyget Jämtlandsmodellen för att på ett enkelt sätt beskriva hur besöksnäringen ser ut i

Jämtland Härjedalen (www.jht.se/jamtlandsmodellen).

JHT är en samverkansplattform

Jämtland Härjedalen Turism, JHT, bildades 1995 och är en samverkansplattform för utveckling av besöksnäringen i Jämtland Härjedalen. JHT företräder regionens besöksnäring i nationella och internationella sammanhang och samverkar med näringens aktörer. Destinationsorganisationerna är huvudägare. Region Jämtland Härjedalen och kommunerna äger färre andelar. I föreningens styrelse finns företrädare för regionens besöksnäring, turismforskningen och Region Jämtland Härjedalen.

Besöksnäringen i Jämtland Härjedalen har tillsammans formulerat mål, vision och strategi som går hand i hand med den Regionala Utvecklingsstrategin, RUS. Vi vill tillsammans fortsätta att utveckla besöksnäringen och vår vision är att Jämtland Härjedalen ska vara en ledande region för naturbaserade upplevelser. JHT:s projekt och projektmedverkan 2022 var steg på vägen mot de mål som finns för besöksnäringen i Jämtland Härjedalen:

- Internationell konkurrenskraft, 2017-2022.
- Welcome! 2019-2022.
- Den digitala transformationen 2019-2022.
- Besöksnäringens roll för regional utveckling 2.0 2021-2023.
- Morgondagens medarbetare, 2.0. 2020-2022.
- Organisering av vandringsledet 2022.

Mer om JHT och pågående projekt: www.jht.se/projekt

”Undersökningar och fakta pekar mot ett högre intresse för kortare resor mätt i tid vilket ställer högre krav på rikare innehåll, bättre tillgänglighet och kortare restid”

Fakta och definitioner

Turism omfattar människors aktiviteter när de reser till och vistas på platser utanför sin vanliga omgivning för kortare tid än ett år, för fritid, affärer eller andra syften.

Uppgifter om kommersiella övernattningar är hämtade dels från Tillväxtverket/SCB:s inkvarteringsstatistik (redovisar hotell, vandrarhem, stugbyar, camping och förmedlat boende). Övriga övernattningar, liksom de turistiska utläggerna hämtades tidigare från TDB (Turistdatabasen) som är en rikstäckande resvaneundersökning bland Sveriges befolkning. För siffrorna som gäller 2022 har dessa uppgifter skattats, baserat på tidigare utfall och med hänsyn taget till utvecklingen av kommersiella gästnätter samt andra inverkanse parametrar.

Att beräkna ekonomiska och sysselsättningsmässiga effekter av turism är förknippat med metodologiska problem. Jämtland Härjedalen har använt den så kallade Turistekonomiska modellen (TEM) i ett flertal år och därigenom finns en jämförbarhet bakåt i tiden. Som vid alla undersökningar som baseras på stickprovsurval uppstår statistiska felmarginaler, vilket innebär att resultaten inte kan tas för absoluta sanningar utan är att betrakta som ungefärliga resultat. 2022 års siffror när det gäller ekonomiska och sysselsättningsmässiga effekter är skattade baserade på tidigare årsutfall och med hänsyn taget till utvecklingen av kommersiella gästnätter och undersökningar av fritidshusboende och släkt- och vänboende i regionen.

Flera kapitel baseras på resultat från genomförda undersökningar, till exempel texten som handlar om vad som attraherar utländska gäster. I andra kapitel baseras kunskapen på uppgifter från JHT:s samarbetspartners.

Definitionen av turism

Konsumenten definierar turism

Turism är en mycket komplex företeelse. Det är den som konsumerar som bestämmer vad som är turism, inte den som producerar.

Undersökningar och fakta pekar mot ett högre intresse för kortare resor mätt i tid vilket ställer högre krav på rikare innehåll, bättre tillgänglighet och kortare restid. JHT har valt att använda UNWTO:s definition: Turism är ett socialt, kulturellt och ekonomiskt fenomen som omfattar människors rörelser utanför deras normala omgivning för personliga eller affärs-/yrkesmässiga ändamål. (UNWTO)

Från och med 2013 omfattar antal dagsbesök även kortare resor än 100 km.

Natur- och kulturturism samt friluftsliv

Naturturism är förflyttad konsumtion i form av aktiviteter, boende, måltider och andra turismtjänster där själva naturupplevelsen är i centrum. Friluftsliv är en (ofta) spontan aktivitet utan krav på prestation ute i naturen.

Turismen i siffror

2022 ska ses mot bakgrund av två föregående år med coronapandemi. Besöksnäringen i Jämtland Härjedalen har naturligtvis påverkats av detta. Utmaningarna har varit stora, men sammantaget kan man ändå konstatera att besöksnäringen har klarat sig igenom perioden på ett bra sätt. Även om förutsättningarna har varierat stort mellan destinationer, verksamheter och enskilda företag och 2022 inte helt och hållet varit opåverkat av restriktioner, så har mycket normaliserats. Samtidigt finns det tydliga kvardröjande effekter, till exempel så är det en bra bit kvar innan utlandsmarknaderna är tillbaka på samma nivå som före pandemin. Detta har dock i hög grad kompenseras av en stor tillströmning av svenska gäster, även om det märks en viss avmattning under andra delen av 2022. Däremot har vintersäsongen på skiddestinationerna varit ett mycket positivt utropstecken, med en rad "all time high" siffror.

Turismen omsätter 6,57 miljarder kronor

Den inresande turismen till Jämtland Härjedalen omsatte under år 2022 6,57 miljarder kronor. Det är en ökning med 0,88 miljarder kronor jämfört med 2021 och jämfört med 2020 då omsättningen var som mest negativt påverkad av pandemin, handlar det om en ökning med 1,8 miljarder kr. Det innebär också att

tidigare all time high (2019) i löpande pengar överträffas med 0,73 miljarder kronor. En ökning med knappt 13%. Samtidigt tog inflationsökningen fart under 2022 efter att ha legat parkerad runt 2% under många år. Jämför man årsmedel för KPI mellan 2019 och 2022 så är ökningen 11%.

Den samlade turismen i Sverige omsatte under 2019 drygt 300 miljarder kronor, för att sedan falla till 215 miljarder kr 2020. Under 2021 sker en återhämtning till knappt 250 miljarder kr. För 2022 saknas i skrivande stund nationella siffror, men en fortsatt återhämtning är att förvänta, dock är det osäkert om den landar lika starkt för landet som helhet i jämförelse med utvecklingen för Jämtland Härjedalen.

Jämtland Härjedalen - en turismberoende region

Sett utifrån ett 10-årsperspektiv visar Jämtland Härjedalen totalt sett en stadig omsättningsökning. Även med hänsyn taget till coronaeffekterna så har omsättningen ökat med +61% under den senaste 10-årsperioden. Resultatet för 2022 är med råge all time high. Under samma period har KPI ökat med 18%, så omsättningsökningen är rejäl, även med hänsyn taget till inflationseffekter. Jämtland Härjedalens andel av den samlade svenska turismomsättningen ligger runt 4%. Som jämförelse så bor knappt 1,3% av Sveriges befolkning i Jämtland Härjedalen.

Detta understryker turismens betydelse för regionen. Jämtland Härjedalen är en av de mest turismberoende regionerna i Sverige. Besöksnäringen kan definitivt ses som en av regionens basnäringar.

Gästnattsutveckling

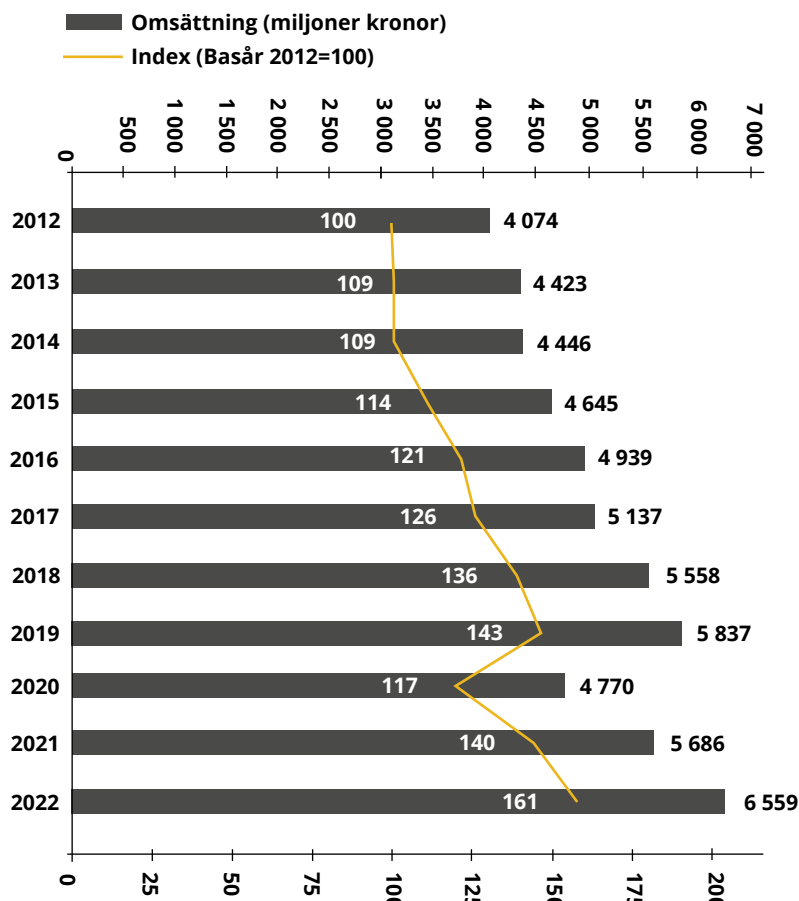
i Jämtland Härjedalen

januari 2020 - december 2022

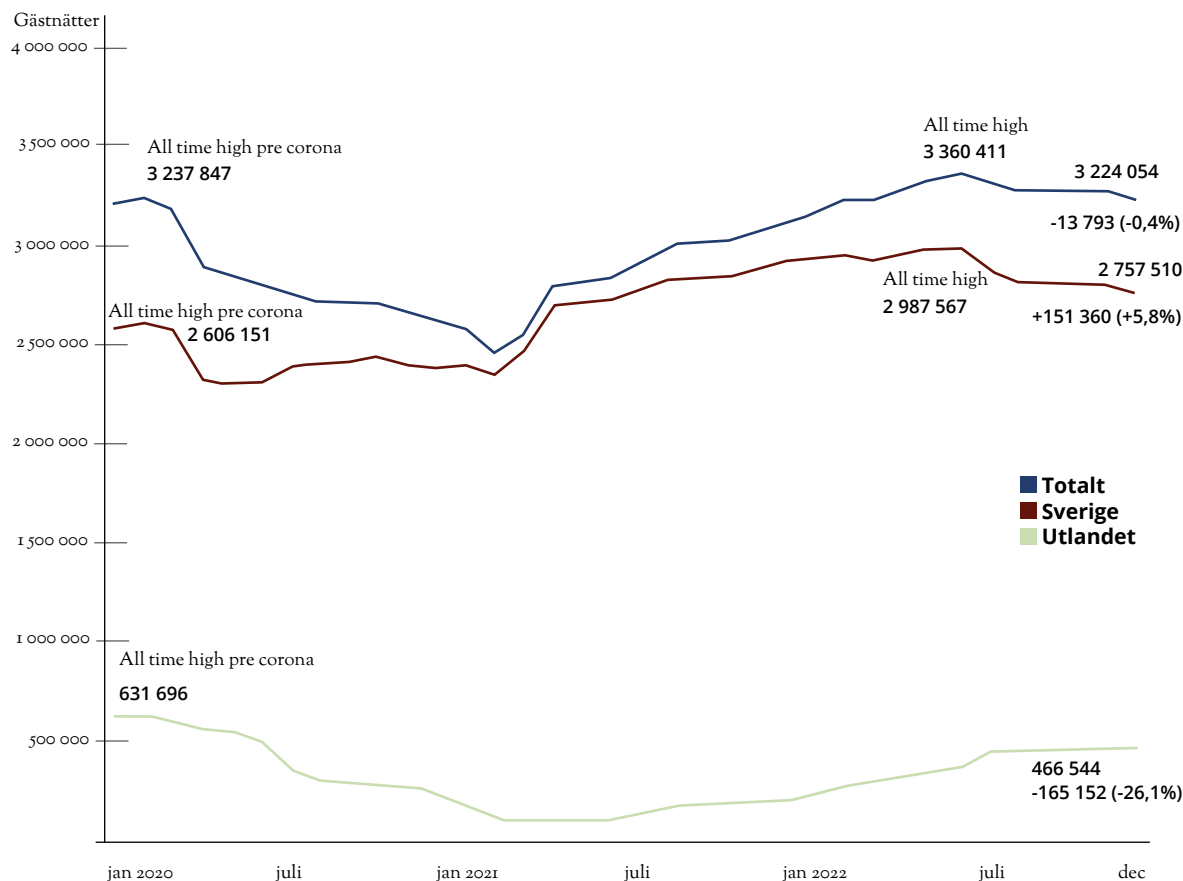
På sidan 7 visas kommersiella gästnätter i Jämtland Härjedalen, där värdena i kurvan representeras av 12-månaderssiffror. I februari 2020, innan pandemin slog till, redovisades all time high för den senaste 12-månadersperioden, både totalt, för svenska och utländska gästnätter. Därefter kan man följa utvecklingen månad för månad, där varje mätpunkt utgörs av den senaste 12-månadersperioden.

"Jämtland Härjedalen är en av de mest turismberoende regionerna i Sverige. Besöksnäringen kan definitivt ses som en av länets basnäringar."

Omsättningsutveckling 2012-2022

Kommersiella gästnätter i Jämtland Härjedalen - ackumulerade 12-månadersperioder

Utvecklingen går i negativ riktning fram till och med februari 2021. På 12-månadersbasis är minskningen 775 000 gästnätter, motsvarande -24%. En stor del av minskningen, 537 000 gästnätter är kopplade till utländska gäster. Från den punkten har det sedan skett en kontinuerlig återhämtning, med en stadig ökning fram till juni 2022 då nytt all time high nåddes med 3,36 miljoner gästnätter. Sista halvåret har kurvan vänt neråt något och när hela 2022 summeras så ligger totalsiffran på 3,22 miljonergästnätter, marginellt lägre (0,4%) jämfört med all time high före pandemin.

Det var framförallt den svenska marknaden som bidrog till den förhållandevis starka och snabba återhämtningen. Återhämtningen började redan i juni 2020 och med undantag för början av vintern 2021 så redovisades ökning varje månad fram till maj-juni 2022 då den ackumulerade 12-månaderssiffran överträffade tidigare all time high med 385 000 gästnätter. Även om andra hälften av 2022 inneburit en viss minskning ligger det ackumulerade helårsvärdet för 2022 på +151 000 gästnätter, motsvarande nästan +6% jämfört med före pandemin.

För utlandsmarknaderna som störtök under början av pandemin har återhämtningen skett senare och långsammare som en effekt av olika reserestriktioner. Kurvan börjar vända uppåt först efter vintersäsongen 2021 och har sedan varit obruten fram till slutet av 2022. Men det fattas fortfarande 165 000 gästnätter jämfört med hur det såg ut före pandemin, vilket innebär att de utländska gästnattsvolymer ligger -26% jämfört med tidigare toppnotering.

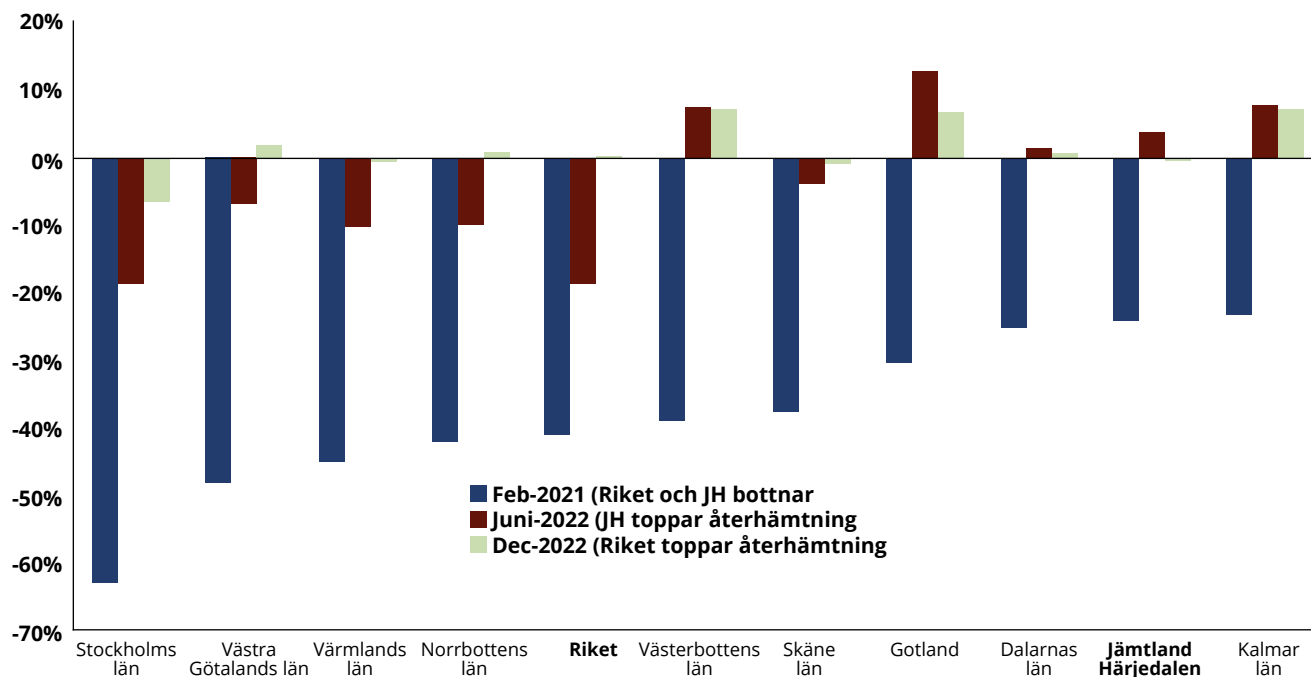
Fjällridning vid Trumvallen i Destination Vermdalen. Foto: Anette Andersson

I nedanstående bild visas utvecklingen på 12-månadersbasis med en jämförelse mellan december 2022 och januari 2020 för ett antal svenska regioner och riket som helhet. När läget var som sämst för riket som helhet, i februari 2021, låg minskningen på drygt 40% (blå staplar). För Jämtland Härjedalen som också bottnade i februari 2021 var minskningen -24%. Samtliga regioner hade sämsta utfallet i antingen februari eller mars 2021. Allra sämst var läget för Stockholms län med -63%. Därefter har regionerna

återhämtat sig i olika takt. För Jämtland Härjedalen toppade det i juni 2022 (röda staplar) med +4%, endast överträffat av Västerbottens län, Kalmar län och Gotland. I december 2022 (gröna staplar) landar Jämtland Härjedalen på -0,4%, medan riket, som då toppar, visar på en marginell ökning (+0,2%). Även vid årets slut är det Västerbottens län, Kalmar län och Gotland som visar mest positiva siffror.

Kommersiella gästnätter

Akkumulerade 12-månadersperioder med 3 olika utfall med jämförelse mot februari 2020 (före pandemin)

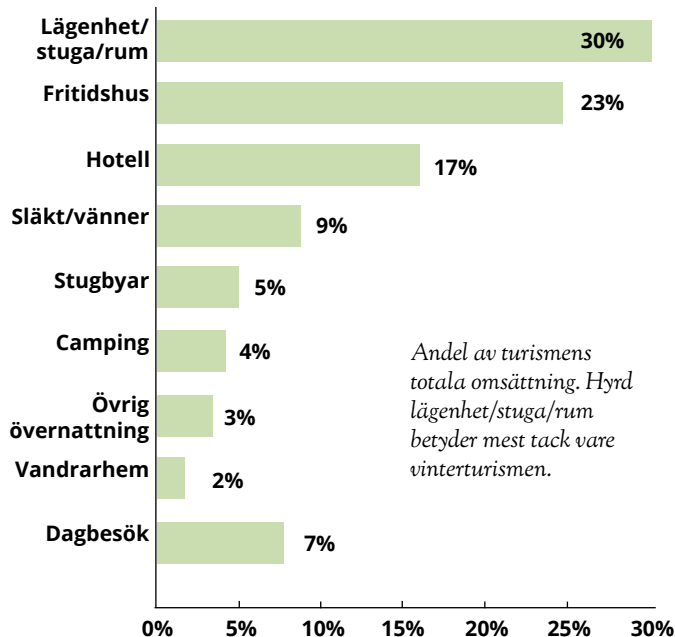

Turismens ekonomiska betydelse

Kommersiellt boende ger drygt hälften av turistintäkterna

58% av de totala turistintäkterna kommer från besökare som bor kommersiellt, vilket är en marginell minskning jämfört med 2021. Hyrd stuga/lägenhet/stugby är fortsatt den ekonomiskt viktigaste boendeformen och står för totalt sett drygt en tredjedel av omsättningen. Vinterturismen är en viktig förklaring. Den andra stora kommersiella boendeformen är hotellen med en andel på 17%, en liten ökning, men fortfarande en något lägre andel jämfört med hur det såg ut innan pandemin (19%). Hotellen var den boendeform som tappade mest under pandemin, men merparten av nergången är nu återhämtad. Det icke kommersiella boendet svarar sammantaget för en dryg tredjedel av de totala utläggerna. Jämfört med riket som helhet så är fritidshusen en betydligt viktigare boendeform ekonomiskt sett i Jämtland Härjedalen, medan motsatsen gäller för boende hos släkt och vänner, som dock ökat sin andel jämfört med 2021, en effekt av att pandemirestriktionerna i allt väsentligt spelade ut sin roll under 2022.

Utläggerna fördelade efter boendekategori

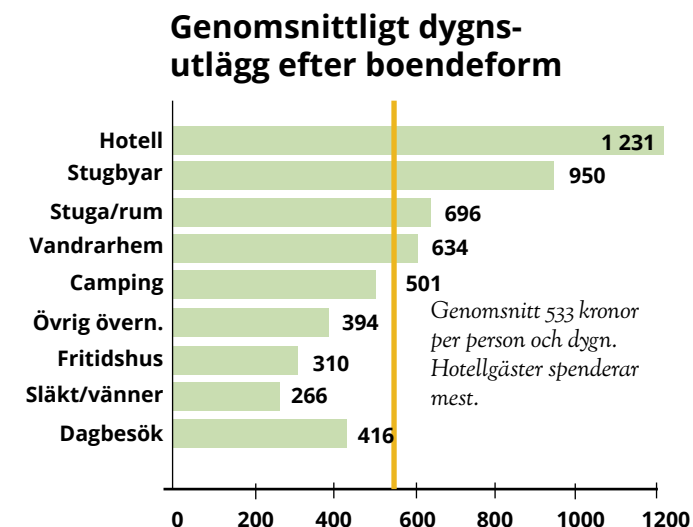
Dagsbesök står för 7% av de totala utläggerna, vilket är oförändrat jämfört med 2021.

Genomsnittligt dygnsutlägg – hotellgäster spenderar mest

Det genomsnittliga dygnsutlägget ökar, från 501 kronor (2021) till 533 kronor per person och dygn. Det är också mer jämfört med innan pandemin, motsvarande siffra för 2019 var 507 kr. De viktigaste förklaringarna till de ökade snittutläggerna är kopplade till logi och liftkort där intäkterna per gäst och dygn har ökat tydligt jämfört med 2021. Hotellgästerna spenderar mest, 1 231 kronor per person och dygn, mer än 4 gånger så mycket som de som bor hos släkt och vänner och 4 gånger så mycket jämfört med fritidshusboende. Dagsbesökaren spenderar 416 kronor per person och dag och för dem är shopping en viktig förklaring. Snittutlägget för dagsbesökare har ökat jämfört med 2021.

Utläggen varierar beroende på besöksmål, årstid och boendeform

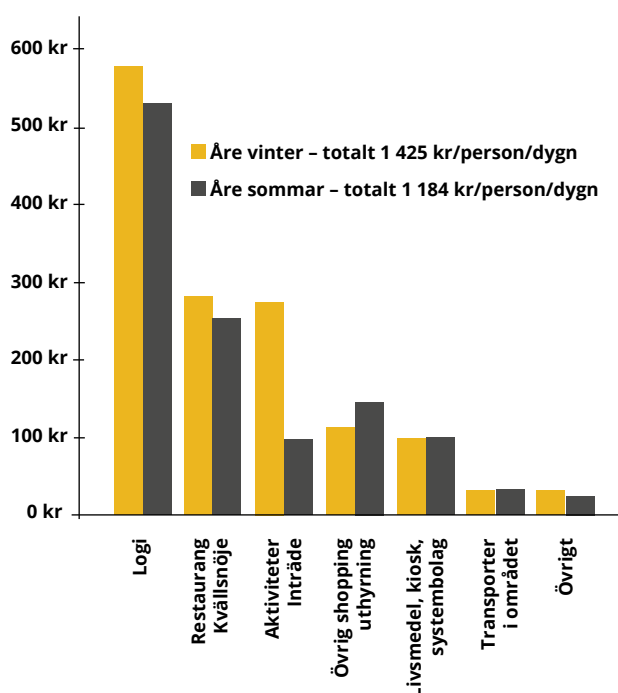
Generellt sett ligger utläggerna på en högre nivå under vintersäsongen. Dels handlar det om att en högre andel bor i kommersiella boendeformer, fler har högre utlägg för aktiviteter (främst liftkort), men också genom att vinterperioden lockar en högre andel köpstarka gäster. Samtidigt kan man konstatera att en jämförelse av Åre sommar och vinter, med utgångspunkt från gäster som bor kommersiellt (hög andel hotellboende), visar att skillnaderna inte är så stora. Vintergästen spenderar ca 240 kr mer per person och dygn än sommargästen. Visserligen stannar vintergästen en längre tid, vilket i regel innebär att dygnsutläggerna blir något lägre, men man kan nog med fog säga att Åres sommargäster är förhållandevis högspenderande. Den stora skillnaden gäller aktiviteter/inträden och det är naturligtvis liftkortet som bidrar. Skidgästen åker skidor fler dagar per vistelse än vad sommargästen cyklar i Åre Bike Park eller åker

lift för att vandra. Men framför allt är det en högre andel av vintergästerna som nyttjar liftarna jämfört med hur det ser ut på sommaren. Även utläggerna för logi och restaurang/nöje är lite högre under vintern, medan utläggerna kopplat till handel är lika stora på sommaren som på vintern.

Om man jämför resultatet från Åres sommarundersökning med undersökningar från Östersund 2017 och den undersökningen som genomförts kopplat till ett antal så kallade InfoPoints (enkla typ av turistinformationer, som samlade mailadresser för enkätfrågor) runt om i Jämtland Härjedalen 2019 så är skillnaderna betydande. Beaktat att båda de sistnämnda undersökningarna i allt väsentligt mäter mot bredare målgrupper, där alla typer av besökare med utgångspunkt från

Besökare i Åre sommar och vinter 2018 – så spenderar de sina utlägg

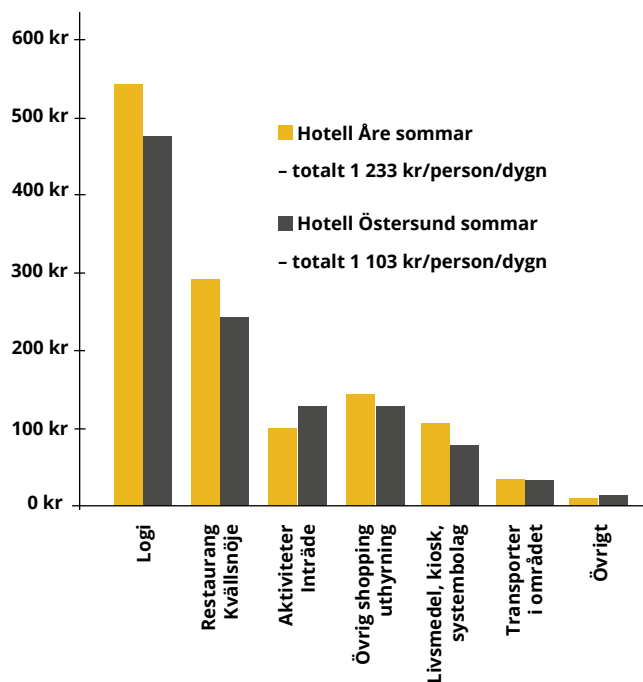

Skiddåkning i Destination Vemdalen. Foto: Karl Vertegård

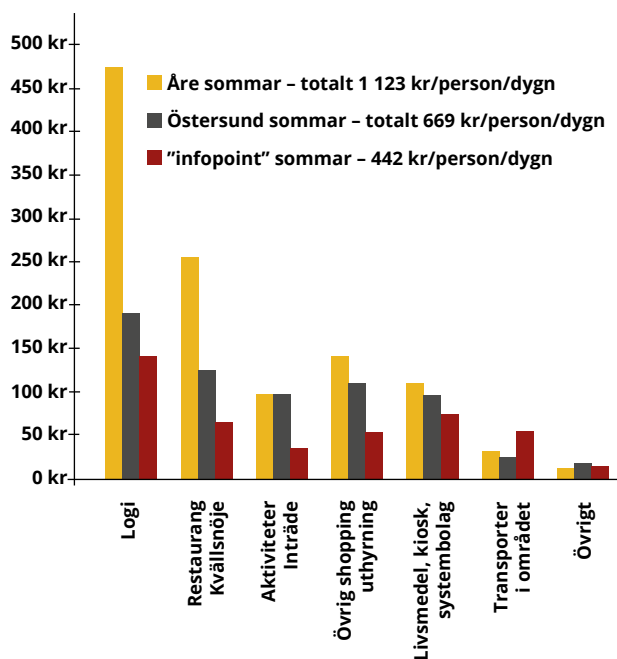
boendeformer är representerade, medan Åre främst handlar om hotellgäster samt till en del, gäster som hyr lägenhet/stuga. Om man jämför hotellboende gäster i Åre och Östersund så är skillnaderna betydligt mindre, men man kan ändå konstatera att

gästerna i Åre spenderar något mer än i Östersund och betydligt mer än om man tittar på ett någorlunda representativt tvärsnitt av hela Jämtland Härjedalen.

Hotellgäster Åre och Östersund sommar 2017 – så spenderar de sina utlägg

Sommar 2017 – skillnad i utläggsmönster

Visste du att...

Antal tillgängliga bäddar i de större destinationerna

Åre 42 000 bäddar
 Funäsfjällen 25 000 bäddar
 Vemdalen 25 000 bäddar
 Lofsdaalen 10 000 bäddar
 Bydalsfjällen 7 000 bäddar
 Östersund 2 700 bäddar
 Storlien 1 000 (hotellbäddar)
 Sammanlagt >112 000 bäddar

- 1992-2020 har antalet bäddar på svenska hotell, stugbyar och vandrarhem ökat med 54%, motsvarande 122 000 extra sängar (Tillväxtverket).
- Hovde hotell i Vemdalen bedöms ha "God nivå" och Fjällnäs i Funäsfjällen, Hotel Åregården samt Copperhill Mountain Lodge i Åre "Mycket god nivå" av White Guide i listan över Sveriges bästa hotell.
- Husbilsdestination Sverige uppskattar att var tredje husbilsnatt sker på en campingplats för att bedöma husbilsturismens omfattning i Sverige.
- Jämtland var fjortonde största länet i Sverige räknat i antal gästnätter på campingplats. Campinggästerna stannade i medeltal 2,6 nätter under sin vistelse i Jämtland Härjedalen 2022 (SCR). Däremot ökade det totala antalet nätter på camping (+2,7%), det vill säga, fler campade 2022 än 2021.
- Jämtland Härjedalen har ca 125 campingar och aktörer som erbjuder ställplatser för husbil/husvagn (JHT 2022).
- Åre kommun ligger betydligt över genomsnittet i Sverige när det gäller glasinlämning för återvinning: 80 kg per person i Åre jämfört med 22kg/fast boende invånare i Sverige 2022. Det höga talet för glasinlämning i Åre visar sannolikt besöksnäringens roll och siffran var ännu högre före pandemiutbrottet: 87,83 kg under 2019 (FTI).

12,3 miljoner gästnätter/år

Sammantaget visar producentstatistik (SCB/Tillväxtverket) tillsammans med andra undersökningar samt skattningar att det totalt förläggs knappt 12,3 miljoner övernattningar i länet (kommersiella och icke kommersiella gästnätter). Det är en ökning med knappt 1 miljon gästnätter (+8%) jämfört med 2021. Jämfört med det tidigare toppåret (2019) visar 2022 en ökning med knappt 800 000 gästnätter (+7%).

De kommersiella övernattningarna ökade med 98 000 gästnätter (+3%) för att landa på totalt 3 224 000 gästnätter. Det innebär att det tidigare toppåret 2019 (3 165 000 gästnätter) är passerat. Under vintersäsongen sjunker andelen icke kommersiellt boende medan i första hand stuga/rum/lägenhet och hotell ökar sin andel. Sommartid ökar campingen.

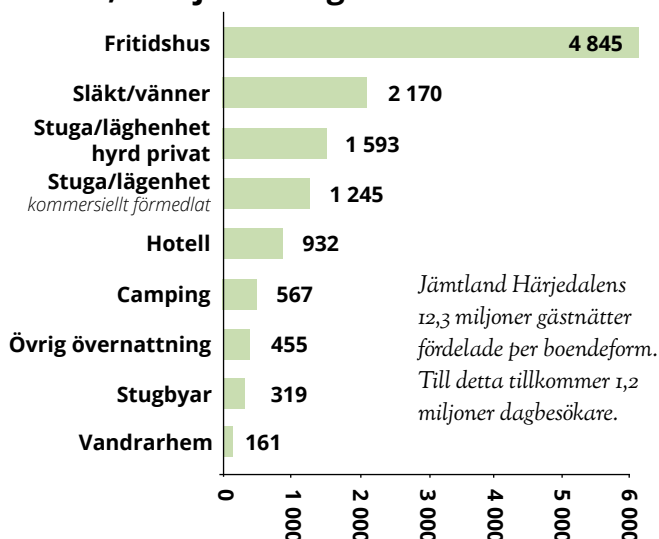
De flesta bor i förmedlade stugor och lägenheter samt stugbyar

För de kommersiella boendeformerna som mäts via producentstatistik utgör förmedlade stugor/lägenheter tillsammans med stugbyar den största boendekategorin med 1 565 000 gästnätter. De visar en liten minskning med -20 000 gästnätter jämfört med 2021. En mycket stor del av dessa gästnätter är kopplade till länets större skidorter under vintern. Hotellen fortsätter att återhämta tappet från pandemin och landar 2022 på 932 000 gästnätter, att jämföra med 846 000 (2021) och 630 000 (2020).

Camping ökar

Även campingen, som är en stor boendeform under sommaren, fortsätter att hämta igen och hamnar på 567 000 gästnätter, nästan i nivå med före pandemin, 587 000, och en ökning jämfört med 2021, då antalet gästnätter var 552 000. För vandrarhemmen är det dock fortsatt tydligt minus jämfört med före pandemin, även om 2022 (161 000 gästnätter) innebar en tydlig ökning jämfört med 2021 (141 000 gästnätter). Till 2019 års siffror är det dock en bit kvar, då antalet gästnätter var 202 000.

Totalt 12,3 miljoner gästnätter och 1,2 miljoner dagturister

Fritidshus, privat uthyrning samt boende hos släkt och vänner

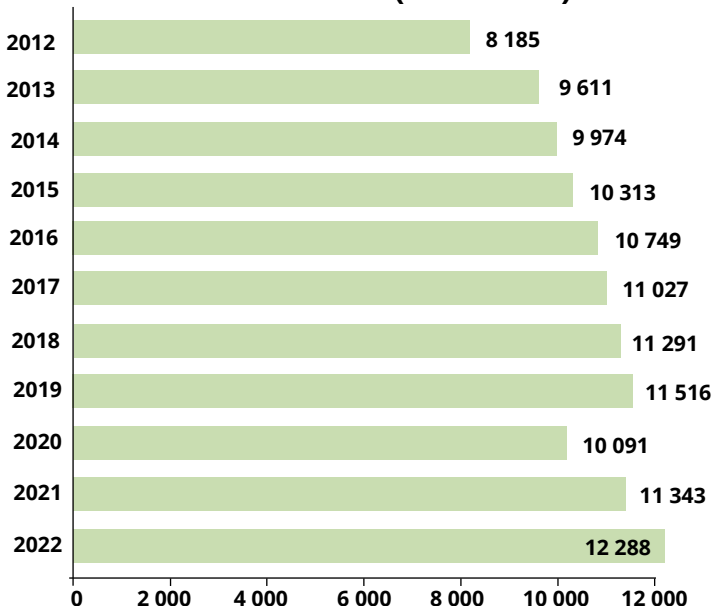
Uppgifterna för fritidshus och privat uthyrning är skattade, med utgångspunkt från utfallet i tidigare stickprovsundersökningar, kompletterat med en mindre avgränsad undersökning kring fritidshus som genomförts under 2022, mer information om undersökningen finns i nästa avsnitt. Även när det gäller boende hos släkt och vänner så har det genomförts en ny undersökning under 2022-2023 av mer omfattande karaktär, se vidare i nästa avsnitt. Uppgifterna kring det icke kommersiella boendet har tidigare varit föremål för en inte obetydlig osäkerhet. Med de nu genomförda undersökningarna ökar säkerheten, framförallt när det gäller boende hos släkt och vänner.

Under pandemin var mönstret att delar av fritidsboendet i länet nyttjades i högre grad och av svenskar, medan boendet hos släkt och vänner låg på en lägre nivå än tidigare (utifrån rekommendationer från FHM om att minska umgänge). Den genomförda undersökningen kring boendet hos släkt och vänner visar på en betydande ökning jämfört med 2021. Sannolikt en kombination av att tidigare skattningar legat något lågt och en faktisk ökning efter pandemin. Totalt genererade boende hos släkt och vänner 2 170 000 gästnätter 2022, att jämföra med drygt 1,5 miljoner under 2021. Innan pandemin var motsvarande siffra knappt 2 miljoner gästnätter. Antalet övernattningar i eget fritidshus skattas till drygt 4,8 miljoner, en ökning med 150 000 jämfört med 2021. Privat uthyrning/utlåning beräknas generera knappt 1,6 miljoner gästnätter, en ökning med ca 50 000 jämfört med 2021.

Gästnätter kopplat till omsättning i ett 10-årsperspektiv

Trenden när det gäller gästnätter är den senaste 10-årsperioden tydligt positiv, men den bryts abrupt under 2020 som en direkt effekt av pandemin. Återhämtningen har dock varit jämförelsevis snabb. Sett till den senaste 10-årsperioden är gästnattsökningen +50%. Under samma period så har den totala omsättningsökningen för besöksnäringen ökat med +61%. Skillnaden minskade under pandemin med minskade dygnsutlägg när exempelvis restaurangbesöken blev färre. Men under 2022 ökar skillnaden igen då dygnsutläggen stiger, mycket som en effekt av att inflationen tagit fart.

Gästnätter 1000-tal (2012-2022)

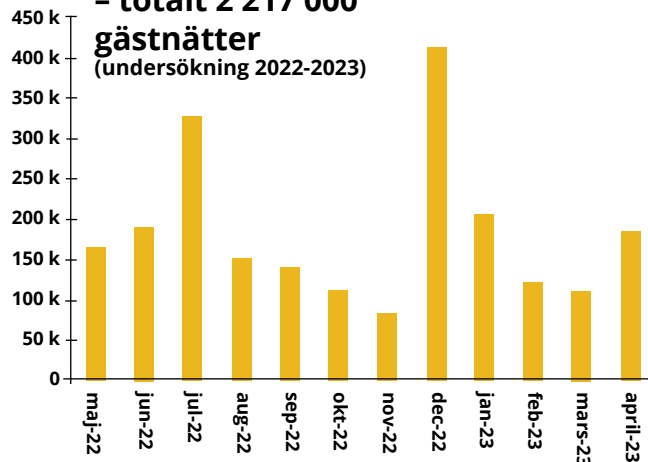
Antal dagsturister är resultatet av en skattad beräkning

Antalet dagsturister i Jämtland Härjedalen uppgår med den nya mätmetoden (från och med 2013) som även omfattar kortare dagsresor än 100 kilometer, till knappt 1,2 miljoner. Det är en skattad ökning med ca 35 000 jämfört med 2021, men dagsturismen mäts/skattas med osäkra metoder, vilket ger upphov till stora felmarginaler och därmed svängningar i siffrorna.

Undersökning om boende hos släkt och vänner

Boende hos släkt och vänner har tidigare skattats med utgångspunkt från äldre och begränsade data. Under 2022-2023 har en omfattande undersökning genomförts som syftar till att kartlägga övernattningar hos privathushåll i Jämtland Härjedalen av släkt och vänner till de boende. Undersökningen är genomförd med telefonintervjuer vid tre olika tillfällen, omfattande ca 1 250 intervjuer vid varje tillfälle. Vid mättillfälle 1 (september 2022) kartlades boendet under perioden maj-augusti, vid mättillfälle 2 (januari 2023) perioden september-december och den avslutande perioden i maj 2023 omfattade perioden januari-april. Resultatet visar på totalt drygt 2,2 miljoner gästnätter. Som underlag för helåret 2022 i beräkningar av totalt antal gästnätter har 2 170 000 gästnätter använts. Detta utifrån antagandet att boendet hos släkt och vänner under januari-april 2022 var något lägre jämfört med siffrorna från undersökningen (januari-april 2023), med hänsyn taget till kvardröjande pandemieffekter. Eftersom det handlar om en stickprovsundersökning ska inte siffrorna i diagrammet tolkas som exakta värden, men bilden visar på ett tydligt sätt gästnätternas fördelning över året. December genererade klart flest gästnätter och möjligen kan det ha påverkats av att de

Gästnätter hos släkt och vänner - totalt 2 217 000

föregående två åren med pandemirestriktioner hållit ner besöken i december/under julen och att det därför fanns ett ”uppdämt behov”.

Resultatet från den här undersökningen ligger på en högre nivå jämfört med skattningarna från närmast föregående år. Men dessa har ju i hög grad varit påverkade av pandemin. Även jämfört med 2019 (knappt 2 miljoner gästnätter) är siffrorna något högre. De tidigare siffrorna tog inte hänsyn till utländska gästnätter hos släkt och vänner. Den genomförda undersökningen visar på drygt 190 000 utländska gästnätter.

Fritidshus

Härjedalen har flest fritidshus per innevånare

Totalt ökade antalet fritidshus i Jämtland Härjedalen med 1,3% till 32 622 fritidshus i Jämtland Härjedalen (dessutom finns ett stort antal stugor och lägenheter i bostadsrättsföreningar). Under de

senaste 10 åren har antalet fritidshus ökat kraftigt. Flest fritidshus per capita har Härjedalen bland regionens kommuner, 0,94 fritidshus per invånare. Även Berg och Åre har relativt hög andel fritidshus i relation till antalet invånare (0,67 respektive 0,46). Minst andel har Östersunds kommun (0,03). 5,6% av fritidshusen i Jämtland Härjedalen har utländska ägare. Norrmän äger 4,3% av totala antalet fritidshus i regionen. 5,4% av det totala antalet

Kommun	Förändring 2010-2020	2022	Antal inv 2021 (SCB)	Fritidshus i relation till invånarantal 2021
Härjedalen	+1 316	9 592	10 185	0,94
Åre	+617	5 725	12 330	0,46
Berg	+508	4 778	7 176	0,67
Strömsund	+516	3 952	11 397	0,35
Krokom	+214	3 047	15 532	0,2
Bräcke	+165	2 267	6 152	0,37
Östersund	-1	1 830	64 714	0,03
Ragunda	+139	1 431	5 174	0,28
Summa	+3 474	32 622	132 660	0,25

fritidshus i Sverige (607 000) finns i Jämtland Härjedalen. I samband med ett utskick som 2022 genomfördes av Region Jämtland Härjedalen till ett urval (30-55 år ej boende i länet) personer med fritidshus i länet, bifogades en inbjudan att delta i en undersökning. Undersökningen syftade till att kartlägga nyttjandet av fritidshus, för egen del samt ev. utlåning/uthyrning. Antalet svar (drygt 200) är mycket begränsat och därför är det vanskligt att generalisera utifrån resultatet.

Några resultat från undersökningen

- Det genomsnittliga nyttjandet per år uppgår till knappt 40 nätter.
- Under pandemin var det drygt en tredjedel som nyttjade sitt fritidsboende mer än normalt, medan drygt 10% nyttjade det i mindre omfattning.
- Hälften svarar också att man arbetat från sitt fritidsboende under pandemin.
- En knapp fjärdedel hyrde ut sitt boende under det senaste året (2021), merparten i privat (15%), men också kommersiellt (5%) eller via AirBnB (3%).
- Genomsnittsutlägget (spenderat i området vid senaste besöket) bedömdes till 266 kr/person/dygn. Det innebär utslaget per år och fritidshus utlägg på ungefär 40 000 kr. Till det ska adderas den genomsnittliga årliga renoveringskostnaden på ca 30 000 kr. När det gäller renoveringen är det inte säkert att hela summan kan kopplas till utlägg i området där fritidshuset ligger.
- Drygt hälften av svaren är kopplade till fritidshus i Härjedalens kommun, drygt 20% i Bergs kommun och drygt 10% i Åre kommun.

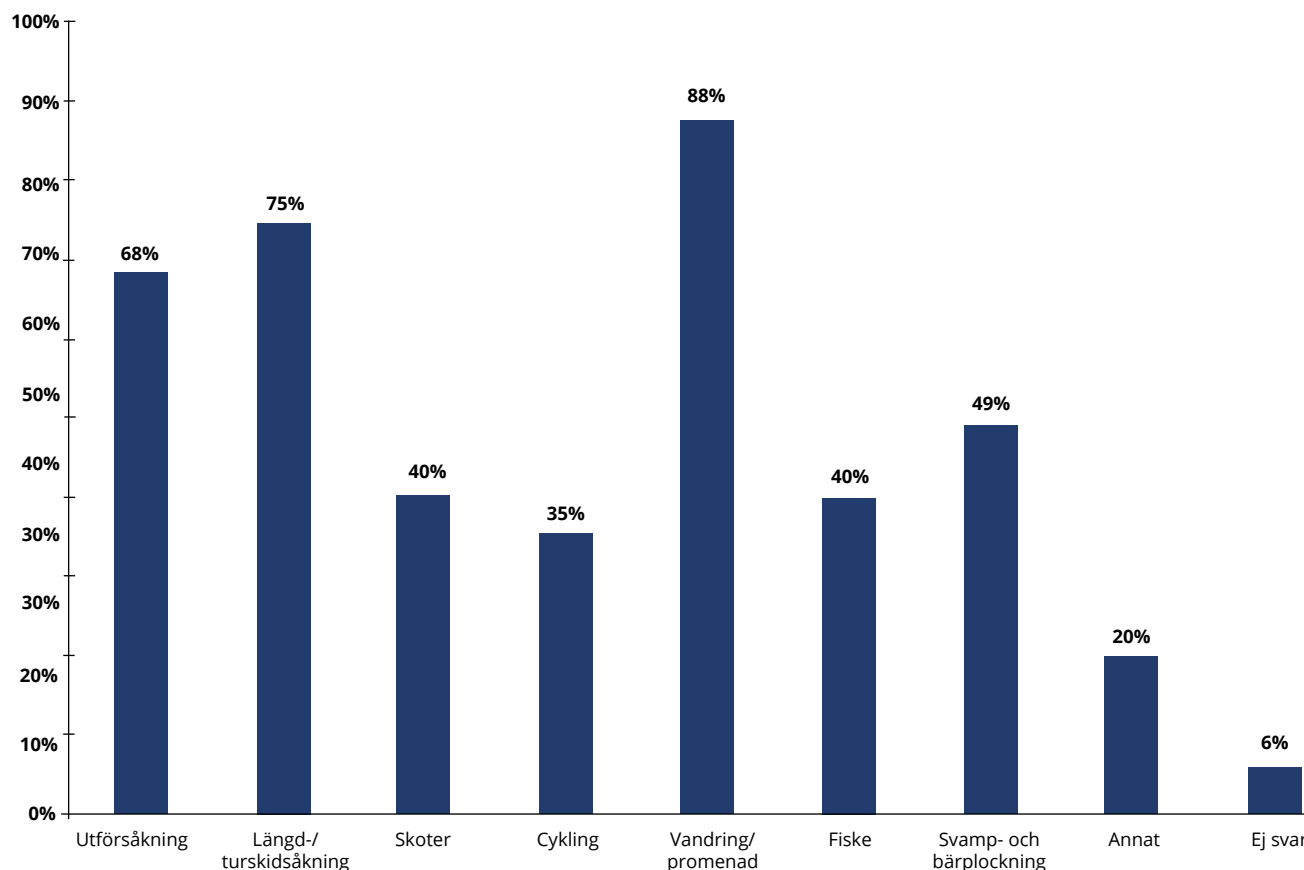
- En dryg tredjedel kan tänka sig att flytta till och skriva sig som bofast i Jämtland Härjedalen.
- Vandring/promenader, följt av längd/turåkning och utförsåkning är de aktiviteter som man ägnar sig åt i störst utsträckning.

I anslutning till undersökningen tillfrågades de svarande om vilka delar och hur de skulle önska att den destination de hade sitt fritidshus i skulle kunna utvecklas. Resultaten i form av fria svar finns tillgängliga via JHT.

Downhillcykling i Åre. Foto: Niclas Vesteffell

Aktiviteter i den undersökta gruppen av fritidshusägare

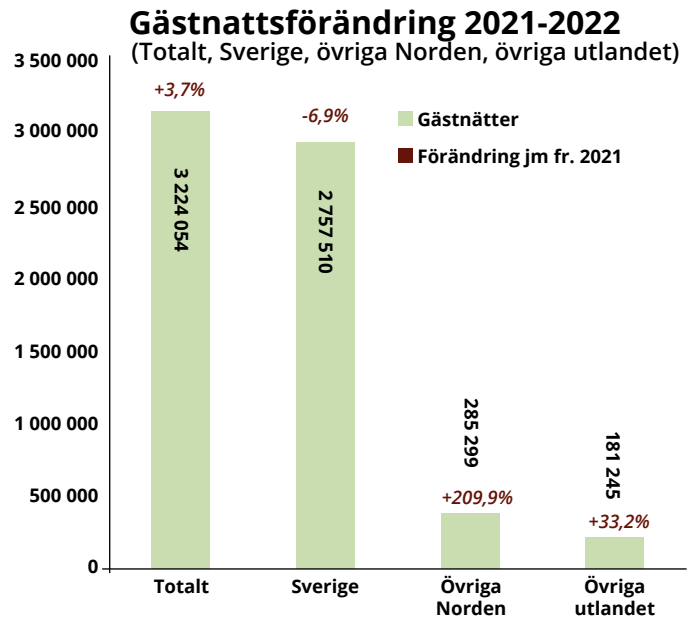
Kommersiella gästnätter

Det totala antalet kommersiella gästnätter (hotell, stugby, vandrarhem, camping och kommersiellt förmedlade stugor/lägenheter) uppgick 2022 till drygt 3,2 miljoner. Som jämförelse anger Tillväxtverket att 71,1 miljoner gästnätter registrerades för Sverige 2022, vilket innebär att Jämtland Härjedalen står för knappt 5% av landets gästnätter med ett invånarantal som uppgår till 1,3% av Sveriges befolkning.

Norge är Jämtland Härjedalens största utlandsmarknad

Den svenska marknaden stod för 2,76 miljoner, Norden för 285 000 (varav Norge stod för 219 000 gästnätter), medan övriga utlandet genererade 181 000 gästnätter. Sammanlagt utgör de utländska kommersiella gästnätterna i Jämtland Härjedalen drygt 3% (467 000 gästnätter) av de totala utländska gästnätterna i Sverige.

Jämfört med 2021 så ökar de kommersiella gästnätterna med +3%, motsvarande +98 000 gästnätter. Den svenska marknaden minskade efter toppnoteringen 2021 med -7% (-164 000 gästnätter). Det var istället utlandsmarknaderna som bidrog till att totalen för 2022 landade på plus. Övriga Norden redovisade +210%, motsvarande +214 000 gästnätter, där den norska marknaden stod för +164 000 gästnätter. Övriga utlandet ökade med knappt 46 000 gästnätter (+33%).

Största utlandsmarknaderna 2022

1. Norge 219 300 gn
2. Danmark 50 100 gn
3. Tyskland 47 400 gn
4. Nederländerna 27 200 gn
5. Finland 21 500 gn
6. Storbritannien 19 100 gn

Hur bor utländska respektive svenska gäster?

Det är tämligen stora skillnader kring hur olika marknader väljer boendeform. Av diagrammet på nästa sida framgår att utländska gäster totalt sett i högre grad bor på camping och hotell jämfört med svenska gäster, medan motsatsen gäller för vandrarhem, förmedlat boende och i viss mån stugby.

Av de knappa 467 000 utländska gästnätterna förläggs 38% på camping. Motsvarande andel för den svenska marknaden är 14%. Det är framför allt den norska marknaden som påverkar andelen utländska gästnätter genom stora volymer (45% av totalt 219 000 norska gn), men Tyskland (63%) och Nederländerna (56%) uppvisar ännu högre andelar för campingen. Dessa tre marknader är tydliga sommarmarknader.

Motsatsen gäller för Danmark, Finland och Storbritannien, där boendeandelen för camping är mycket låg. För hotellen är det Storbritannien och Norge som utmärker sig med höga andelar. Motsatsen gäller för Tyskland, Danmark och Finland. Vandrarhem är totalt sett en liten boendeform för utländska gäster, men prioriteras något högre av besökare från Tyskland och Nederländerna. Stugbyar och framför allt förmedlat boende är boendeformer med tyngdpunkt på vintersäsongen och där utmärker sig

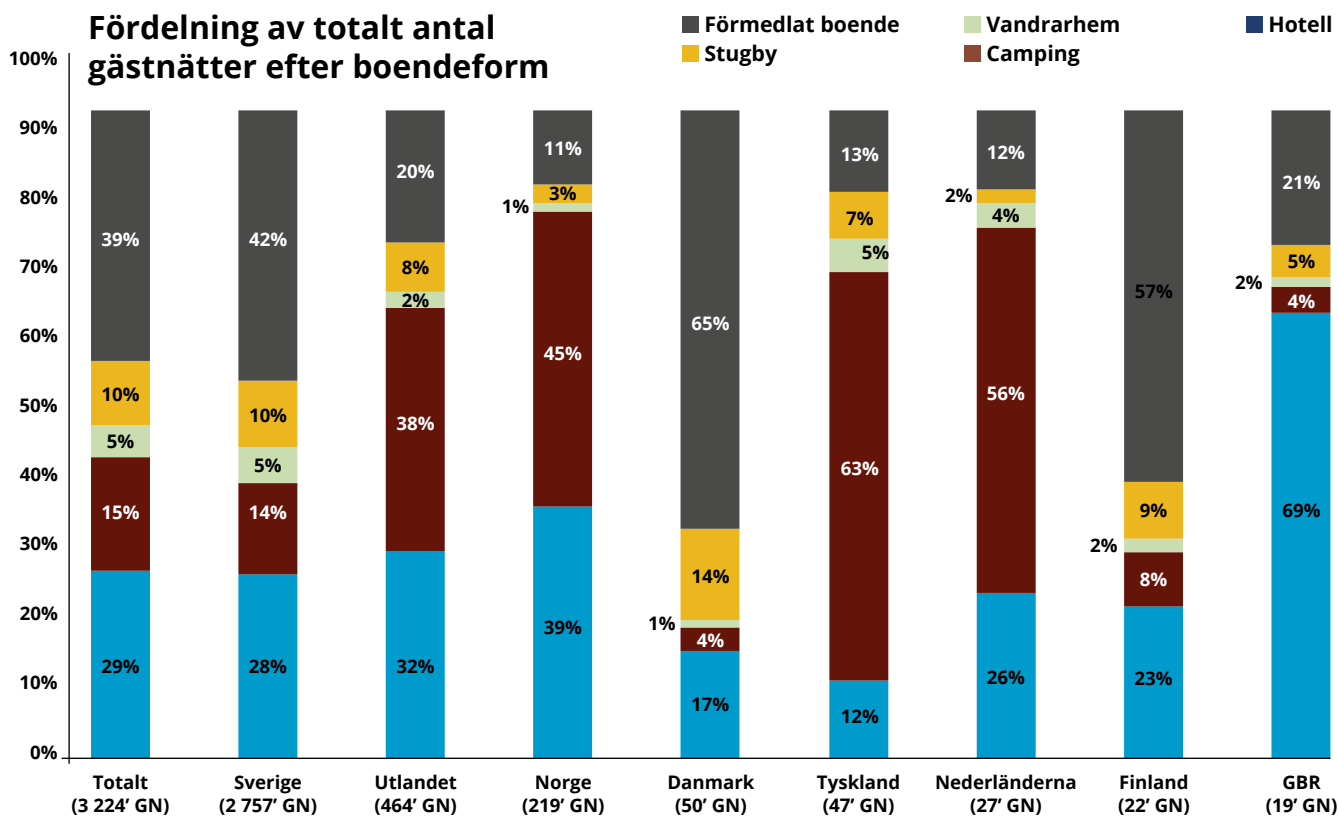

Se Jämtland Härjedalen från Inlandsbanan. Foto: Håkan Wike

Danmark och Finland med mycket höga andelar, 65% respektive 57% av totalt gästnattsantal.

Så bor våra utländska gäster

- Camping sommartid: normän, tyskar och holländare.
- Hotell: briter och normän.
- Stugbyar och förmedlat boende: danskar och finländare.
- Vandrarhem: Färre utländska gäster. Vandrarhem väljs i lite högre grad av gäster från Tyskland och Nederländerna.

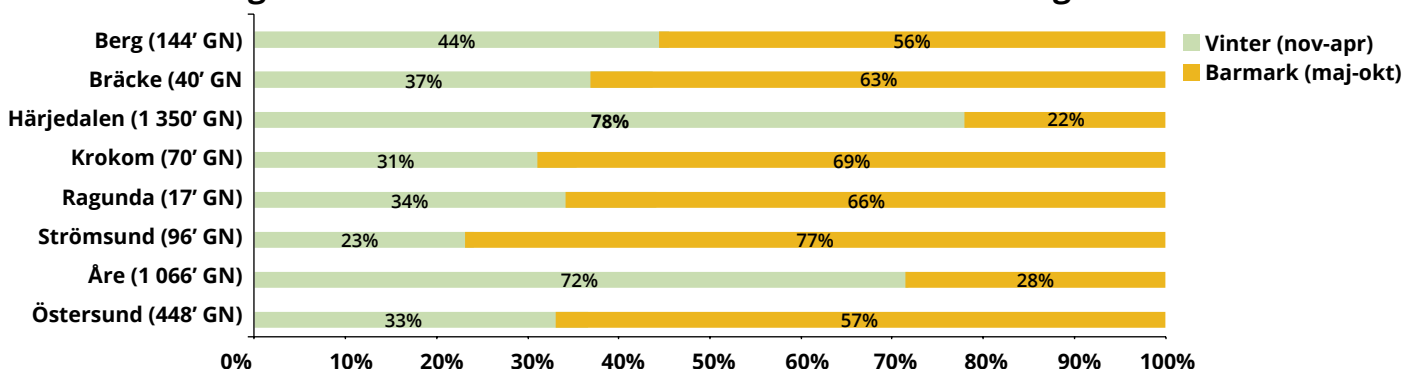
Stora skillnader mellan kommuner

Av länets drygt 3,2 miljoner kommersiella gästnätter står Härjedalens och Åre kommun tillsammans för 75% av samtliga gästnätter. Dessa två kommuners dominans har förstärkts ytterligare under pandemiåren och bibehålls under 2022. Förklaringen är de stora skiddestinationer med en tydlig tyngdpunkt på vintern. För Härjedalens kommun är nästan 8 av 10 gästnätter förlagda till vinterperioden och för Åre kommun drygt 7 av 10.

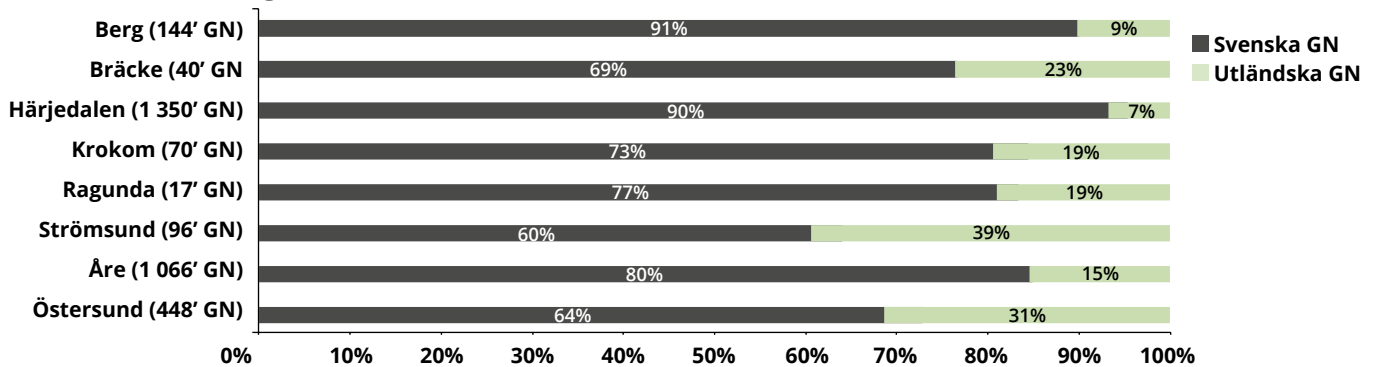
Östersund, som är den tredje största kommunen sett till antalet gästnätter är mer en sommardestination, där två tredjedelar av gästnätterna är förlagda till barmarkperioden. Strömsunds kommun är den mest utpräglade barmarksdestinationen, med

drygt tre fjärdedelar av gästnätterna under den perioden. Strömsunds kommun är samtidigt den kommun som har högst andel utländska gäster (knappt 40%). Det är framförallt den norska marknaden som bidrar till detta, men även höga andelar av tyska och holländska gäster. Även Östersund har förhållandevis hög andel utländska gäster (31%), men har tappat jämfört med innan pandemin då andelen låg på drygt 35%. De norska besökarna är helt dominerande i Östersund och de siffrorna har inte helt återhämtats till nivåerna före pandemin. Härjedalens kommun som totalt sett har flest gästnätter, har lägst andel utländska gäster (7%), även om de till antalet var många (93'). Härjedalens kommun har också klarat sig bäst under pandemin, där den förhållandevis låga andelen utländska gäster är en delförklaring. En annan del av förklaringen är det ökade intresset för skid- och fjälldestinationerna i och med det ökade intresset för friluftsliv, inklusive skidåkning, under pandemin.

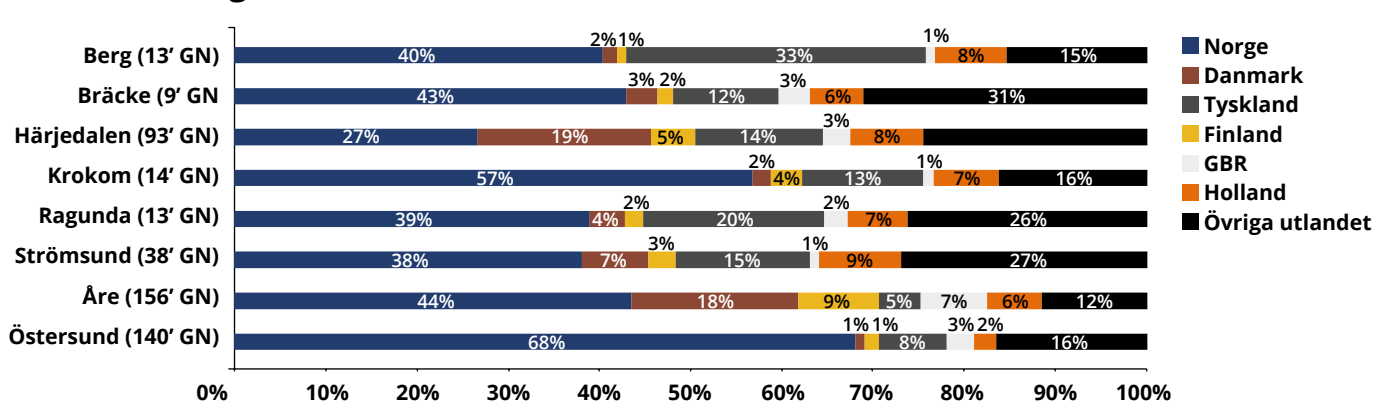
Kommersiella gästnätter i länets kommuner fördelat efter säsong

Kommersiella gästnätter i länets kommuner fördelat efter svenska och utländska GN

Kommersiella gästnätter i länets kommuner fördelat efter de största utlandsmarknaderna

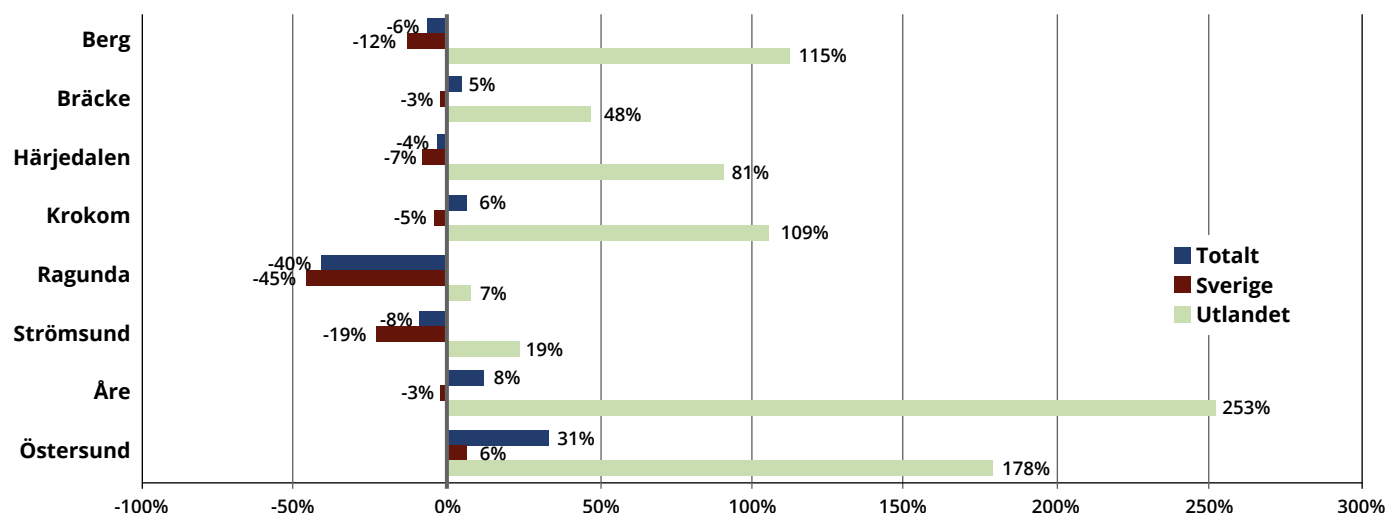

Diagrammet nedan visar utvecklingen för länets kommuner mellan 2021 och 2022. Man kan dels notera att utlandsmarknaderna generellt visar ökning genomgående och detta handlar om att återhämtningen efter den stora minskningen under pandemin har legat senare och tagit mer tid jämfört med den svenska. För den svenska marknaden märks också en viss avmattning under andra hälften av 2022, efter en period med stora ökning, utöver återhämtningen från pandemin. Jämfört med 2021 kan en kraftig ökning noteras för Östersund, som var den kommun i länet som drabbades hårdast av pandemin. Även Åre kommun och den starka utvecklingen för utlandet handlar i hög grad om en återhämtning efter pandemin.

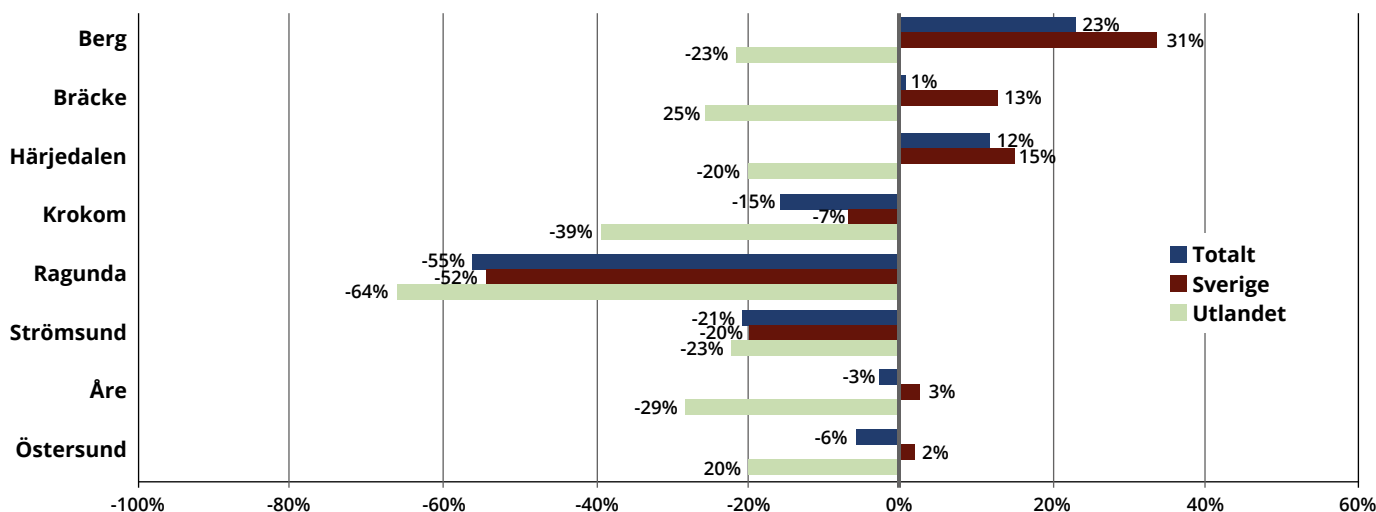
vinnarna med ökning på 23% respektive 12%. Det är en stark utveckling på den svenska marknaden som ligger bakom de fina totalsiffrorna, samtidigt som båda kommunerna utifrån en låg andel utlandsgäster inte påverkades lika hårt när de utländska gästerna i princip helt försvann under 2020 och första delen av 2021. Både Åre kommun och Östersunds kommun har inte fullt ut kommit tillbaka på samma nivå som före pandemin, vilket beror både på ett större utlandsberoende, men också en mer blygsam utveckling på den svenska marknaden jämfört med Härjedalen och Berg. Bräcke kommun har också klarat sig bra under perioden, medan motsatsen gäller för Ragunda kommun. I det sistnämnda fallet kan låg svarsfrekvens och vägningar av siffrorna skapa osäkerhet.

I nästa diagram visas en jämförelse mot 2019, så som det såg ut innan pandemin. Bergs och Härjedalens kommun är de två stora

Kommersiella gästnätter i länets kommuner – förändring 2021-2022

Kommersiella gästnätter i länets kommuner – förändring 2019-2022

Arbetsstillfällen och skatteintäkter

Besöksnäringen är en del av många branscher

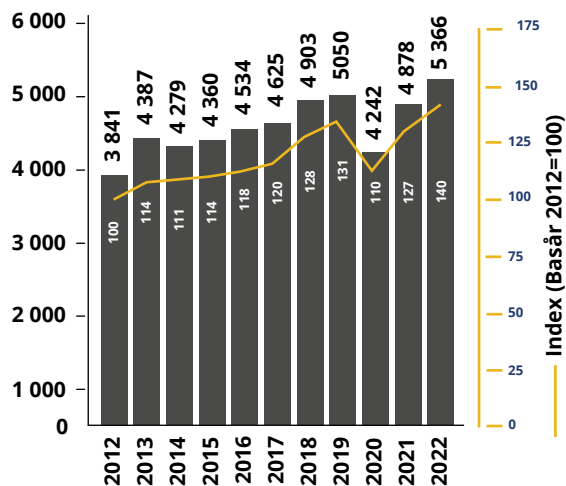
Besöksnäringen är ingen egen bransch utan kan i stället beskrivas som ett system, där konsumtion genereras av turister inom en mängd olika branscher. Olika branschers turismandel bidrar med olika mycket till samhällets ekonomi. Hur mycket en bransch bidrar beror dels på branschens totala storlek och dels på hur stor andel som härrör från turismen. Inom Jämtland Härjedalen kan en påfallande hög andel spåras till turismen, vilket bland annat exemplet med den så kallade SPRIT-undersökningen visar.

10% jobbar inom turism i Jämtland Härjedalen

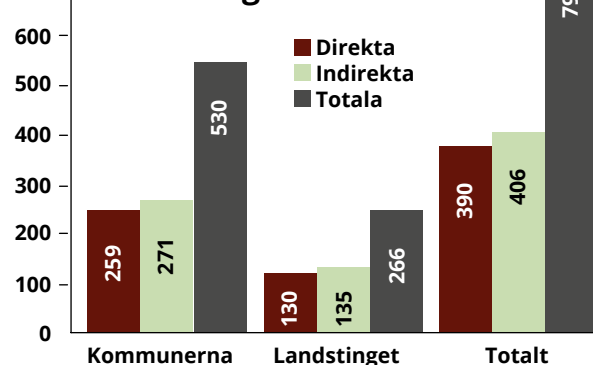
På samma sätt som när det gäller omsättning och gästnätter/besöksvolymerna så påverkades även sysselsättningen negativt av pandemin. Minskningen var påtaglig under 2020, men återhämtningen har varit stark under 2021 och har fortsatt under 2022. Totalt genererades motsvarande ca 5 370 direkta helårsarbeten av turismen i Jämtland Härjedalen under 2022. Det motsvarar en ökning med ca 20% jämfört med 2021, men också ca 300 direkta helårsarbeten fler än 2019 (före pandemin). Utöver detta skapas också ett stort antal arbetsstillfällen indirekt, exempelvis bagerier som förser butiker och restauranger med bröd och revisionsbyråer som hjälper turistföretagen med redovisning och bokslut. Detta ger totalt ca 8 450 helårsarbeten baserat på regionens inkomster från turismen. Med hänsyn till säsongvariationer och deltidsarbete är det betydligt fler individer som arbetar med turismen. Under högsäsong och ett normalt år står uppskattningsvis direkt sysselsättning i turismbranschen för väl över 10% av regionens samlade sysselsättning. I flera av regionens destinationer är andelen sysselsatta så hög att det är rimligt att anta att orterna är mycket beroende av besöksnäringen, se vidare avsnittet som handlar om SPRIT-undersökningen (Spridningseffekter inom Turism).

Kurvan över sysselsättningsutvecklingen följer i stort den som gäller för omsättningsökningen. Sett till den senaste 10-årsperioden är ökningen +40%, vilket är lägre jämfört med omsättningsökningen, men i omsättningsförändringen är inte hänsyn taget till inflation/prisökningar.

Antal årssysselsatta inom besöksnäringen i JH 2012-2022

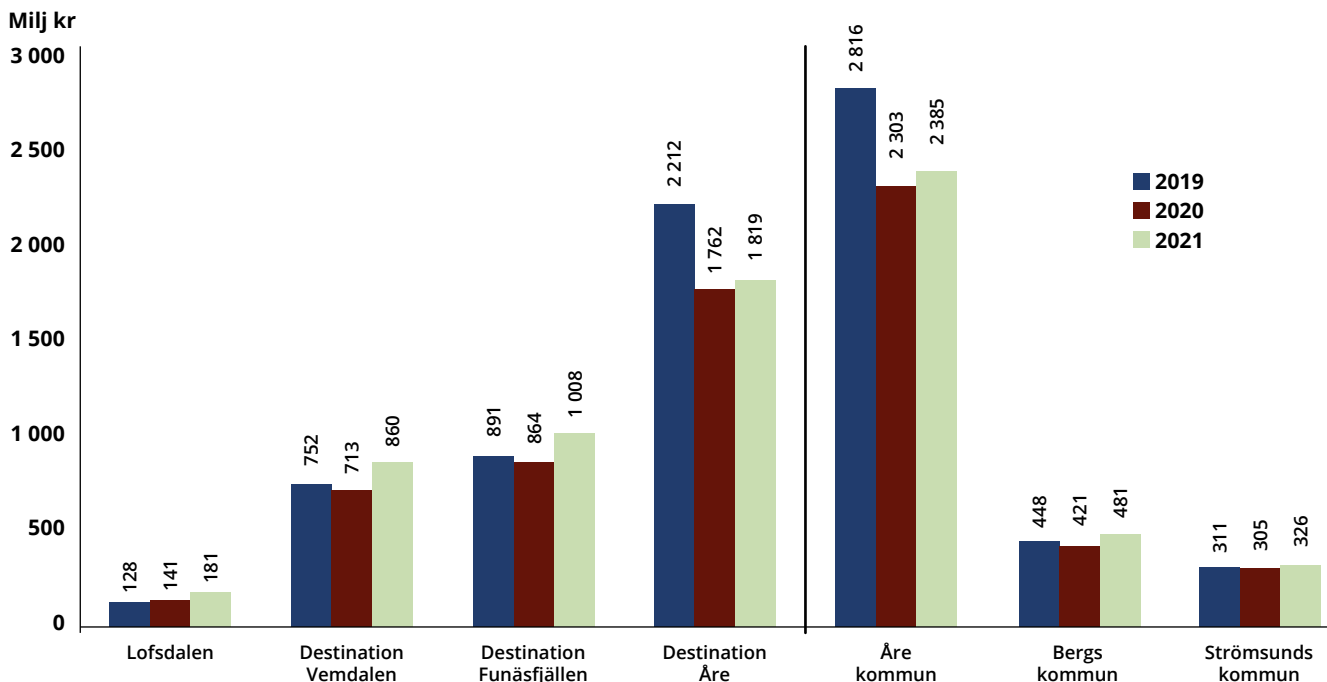
Skatteintäkternas fördelning i Msek

Många arbetsstillfällen innebär stora skatteintäkter

Direkta skatter kommer från sysselsättningen i de företag som direkt påverkas av besökarnas utlägg. Indirekta skatter avser de företag som fungerar som underleverantörer till de företag som berörs direkt. Sysselsättningen som genereras av turismen ger löneskatter till Jämtland Härjedalen på totalt knappt 800 miljoner kronor per år. Två tredjedelar tillfaller kommunerna medan landstinget får en tredjedel.

Direkt turistisk omsättning

Tillväxtverket anger att skatteintäkterna till staten uppgick till 7 miljarder kronor tack vare turismen 2020.

En utmaning inte minst för fjälldestinationerna och de berörda kommunerna är att stimulera säsongsanställda att skriva sig inom den kommun de arbetar i. En analys av registerdata för Åre kommun (2017) visar till exempel att av de drygt 7 500 som under 2017 fick lön utbetalt av något företag i Åre kommun, så var 3 070 (41%) inte skrivna i Åre kommun, vilket innebär att de skattar i en annan kommun. Andelen har ökat med 2 procentenheter jämfört med 2016. 30% av dem som inte var skrivna i Åre kommun (938 personer) var skrivna i övriga Jämtlands län. Men 2 130 personer av de som då jobbade i Åre kommun skattade utanför Jämtland Härjedalen. Samma mönster gäller för såväl Funäsfjällen som Vemdalen, där ca 4 av 10 är skrivna utanför Härjedalens och Bergs kommuner.

SPRIT-undersökningen (Spridningseffekter inom turism)

Det finns även andra sätt att belysa och analysera turismens betydelse ur ett ekonomiskt och sysselsättningsperspektiv. Den första SPRIT-undersökningen (Spridningseffekter inom Turism) genomfördes 2016 som en pilotstudie för destinationerna Funäsfjällen och Vemdalen. Projektet gick ut på att analysera registerdata i kombination med enkäter till företag. Pilotstudien genomfördes med uppgifter för år 2014. Under 2023 har en utvidgad studie genomförts för destinationerna Lofsdalen, Funäsfjällen, Vemdalen och Åre, samt Åre, Strömsunds och Bergs kommuner. Den nyligen genomförda studien avser registerdata från 2019, 2020 och 2021, vilket innebär ett år som inte påverkats av pandemin (2019), pandemiåret 2020 samt det första återhämtningsåret 2021. Resultatet från studien är intressant och innehåller både fakta från registerdata och företagens bild/uppfattning från den genomförda webbenkäten. Resultatet visar god överensstämmelse med annan information som belyser utvecklingen under perioden 2019-2021. Destinationerna i Härjedalen påverkades naturligtvis också av pandemin, men sammantaget så blev påverkan på gästtillströmningen

och företagets ekonomi små, eller i vissa fall till och med positiv. För Åre var påverkan större, som en effekt av annan besöksmansättning, inte minst en högre andel utländska gäster. Detta syns också tydligt när man tittar på omsättningsutvecklingen där återhämtningen också tagit längre tid för Åre.

Omsättning som direkt effekt av besöksnäringen

Ovanstående bild visar den omsättning bland företagen som kan ses som en direkt effekt av turismen i respektive område. Den sammantagna minskningen mellan 2019 och 2020 för de områden som ingick i undersökningen var ca 600 miljoner kronor. Men då saknas Östersund (som drabbades allra värst), Krokom, Bräcke och Ragunda kommuner. Återhämtningen mellan 2020 och 2021 för de i studien ingående områdena var sammantaget ca 500 miljoner kronor. Den återhämtningen har sedan fortsatt under 2022, visar andra källor. Jämfört med pilotstudien från 2014 kan noteras att omsättningen i Funäsfjällen ökade från 515 miljoner kronor (2014) till 1 008 miljoner kronor (2021). Det vill säga nästan en fördubbling. Motsvarande för destination Vemdalen var en ökning från 414 miljoner kronor (2014) till 860 miljoner kronor (2021), vilket är mer än en fördubbling.

Besöksnäringen är en motor för Jämtland Härjedalen

För att belysa besöksnäringens betydelse som motor kan man räkna fram den direkta turistiska omsättningens andel av företagets totala omsättning. För de turismintensiva fjälldestinationerna är den turistiska andelen mycket hög (51-77%), även om den minskade något under pandemiåren, särskilt för Åre. Men det är uppenbart att besöksnäringen är en förutsättning för fjälldestinationernas utveckling och möjlighet att erbjuda samhällsservice och arbete till de bofasta.

För att ytterligare belysa besöksnäringens betydelse så framgår av figuren på sidan 19, resultatet från webbenkäten (riktad till företagen i områdena) på en direkt fråga; "Vilken betydelse har

Den svenska gästen

Under vintern är Stockholmsmarknaden dominerande och viktig, vilket gäller för samtliga stora vinterdestinationer i Jämtland Härjedalen.

Vintergästen

Fyra av tio svenska vintergäster kommer från Stockholms län, vilket i relation till befolkningsunderlaget är en kraftig överrepresentation. Marknaden från Götaland står för totalt ungefär en fjärdedel och här börjar det ökade reseavståndet påverka resandet. Lofsdalen har dock en mycket stark position i Götaland, med en andel på drygt en tredjedel, medan å andra sidan andelen gäster från Norrland är mycket låg, vilket också gäller för Funäsfjällen, om än inte lika tydligt. Övriga Mellansverige är viktigast för Funäsfjällen och Lofsdalen, följt av Vemdalen. Reseavstånd och kommunikationer har en stor generell påverkan på var marknadstyngdpunkten ligger.

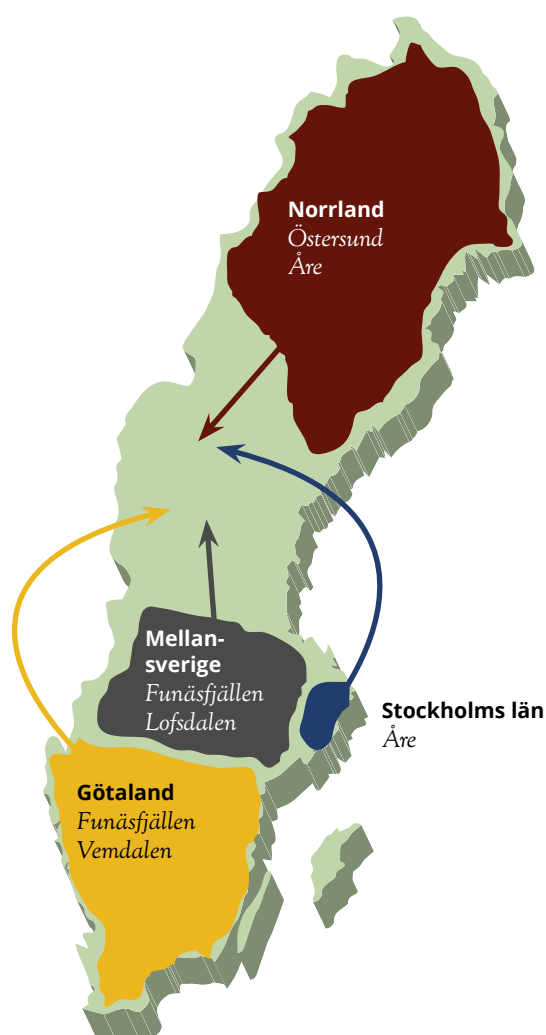
Sommargästen

Under sommaren minskar betydelsen av Stockholmsmarknaden, även om den fortfarande är mycket viktig, med en andel på en knapp fjärdedel. Övriga marknader flyttar fram sina positioner, framförallt Mellansverige, som är nästan lika stor som hela Götaland, mellan 25-30%. Även Norrland är något mer betydelsefull på sommaren jämfört med vintern. Norrland har störst betydelse framförallt för Östersund, men även Åre. Götaland är viktigast för Funäsfjällen och Vemdalen, medan Stockholmsmarknaden är utmärkande för Åre. Övriga Mellansverige har en särskilt stark position i Funäsfjällen och Lofsdalen.

Vintergästen

Sommargästen

Gästen i Jämtland Härjedalen

Med jämna mellanrum genomförs gästundersökningar på olika destinationer runt om i Jämtland Härjedalen. De senaste genomförda undersökningarna finns från Åre (sommar och vinter 2022) samt Östersund (sommar 2017). Dessutom gjordes en länsövergripande undersökning med fokus på så kallade Infopoints under sommaren 2019. Tillsammans med äldre undersökningar från andra destinationer kan man se tydliga mönster för vad som utmärker olika gäst kategorier och olika årstider.

Sommargästen reser runt

- vintergästen besöker en destination

Sommarturismen i Jämtland Härjedalen skiljer sig en hel del åt jämfört med vinterturismen. Sommarbesökarna gör rundresor medan vinterbesökarna i större grad tenderar att besöka en specifik destination. En tendens finns i undersökningarna som visar att fjälldestinationerna går mot att få fler destinationsspecifika besök även under sommaren. Från Östersunds undersökning framgår att två tredjedelar har haft Östersund som resans huvudmål, även om det i den gruppen är en relativt stor andel som också besöker andra platser och områden under resan.

Vintergästen i Jämtland Härjedalen

Barnfamiljer dominerar i Lofsdalen och Bydalsfjällen. Under vintern ökar barnfamiljernas betydelse bland Jämtland Härjedalens besökare och ligger totalt strax under 60% med en särskilt tydlig dominans i Lofsdalen och i Bydalsfjällen.

Skidåkning lockar mest

På frågan om vad man skulle vilja göra/se/uppleva under en eventuell resa till Jämtland Härjedalen så är skidåkning och då allra främst utförsåkning det som lockar mest. Men även längdåkning uppvisar en stark och ökande efterfrågan. Man kan se en tydlig tendens till en framväxt av alternativa aktiviteter till skidåkning, främst skoter, men också mer äventyrsrelaterade aktiviteter (Bilderna av JH 2020). Samtidigt är utförsåkning den stora motorn för vinterturismen inom flertalet av länets vinterdestinationer.

Andel liftburen skidåkning

Årliga mätningar som pågått i Åre från 2012 visar att andelen av besökarna som åker utförsåkning ligger tämligen konstant på drygt 80%, ytterligare högre om man adderar snowboard. Ungefär 9 av 10 ägnar sig åt liftburna aktiviteter. Samtidigt ökar andelen som också gör andra aktiviteter, inte minst gäller det längdåkning, en aktivitet som ökat markant under den senaste 10-årsperioden. Allra störst betydelse bland de större destinationerna har längdåkning i Funäsfjällen, där ungefär 6 av 10 besökare åker längdskidor.

Hälften är återkommande gäster

Andelen förstagångsbesökare ligger tämligen jämnt fördelad runt drygt 20% (något lägre i Åre), medan drygt hälften kan betecknas

som troget återkommande besökare. Vintertid är bilen det dominerande färdmedlet, det är egentligen bara Åre som kan räkna in högre andelar via kollektiva färdmedel; främst tåg, följt av flyg.

Vintergästerna har höga förväntningar

Kärnupplevelserna får goda betyg där skidåkning, värdskapet, boendet och barnvänligheten hamnar högt upp på listan. Totalbetyget för besöket hamnar på ett medelvärde inom intervallet 5,0-5,3 på en 6-gradig skala. För destinationer där mätningar gjorts kontinuerligt under en längre period, främst Åre, ser man en positiv trend när det gäller den gästupplevda kvalitén. Det som gästerna är något mindre nöjda med är utbudet av övriga aktiviteter och afterski. Här är dock skillnaden mellan olika destinationer stor.

Vintergästerna ger generellt sett lite lägre betyg jämfört med sommargästerna, men man ska vara medveten om att det till stora delar handlar om andra gäst kategorier på vintern jämfört med sommaren, där vintergästerna generellt sett kan karaktäriseras som mer krävande med höga förväntningar.

Genomsnittligt utlägg bland vinterbesökarna

Skillnaderna i genomsnittligt utlägg mellan de olika destinationerna är större på vintern jämfört med sommaren. Åres kommersiellt boende gäster hamnar i topp med 1 425 kronor per person och dygn (Åre Destination 2018). Hotellgäster är överrepresenterade i just den här urvalsgruppen.

Sett över en 5-årsperiod har det genomsnittliga dygnsutlägget ökat i Åre med 30%, även om man kan se en liten utplanning de senaste åren. Utmärkande för Åre, förutom de generellt högre utläggsnivåerna, är tydligt höga utläggsnivåer för restaurang och nöje, men även när det gäller logi och shopping.

Snöskoterturism

Snöskoteråkning är en betydande del av vinterturismen i Jämtland Härjedalen och i vissa områden står snöskoterturismen för 70-100% av den totala turismrelaterade omsättningen. Dygnsutlägg i och med snöskoteråkning är betydande då många gärna åker långt för att få bra åkning och passar på att bo bra och äta gott under sin resa. Ledsystemen i länet underhålls och prepareras av ideella snöskoterklubbar i samverkan och ledbolag. Avgifterna för snöskoterpass går oavkortat till att säkerställa kvaliteten på lederna i form av t ex preparering, skyltning och information.

Skoterleder i Jämtland Härjedalen (privata och statliga): ca 7 500 km. Snöskoterklubbar i Jämtland Härjedalen: 87 st.

Förändring i snöskoterpassförsäljning baserat på de större aktörerna i regionen som säljer snöskoterpass. Pandemin påverkade försäljningen av snöskoterpass negativt inledningsvis men sedan skedde en tydlig återhämtning från säsongen 2021/2022.

- 2018/2019: 8 626 968 kr
- 2019/2020: 9 812 478 kr (+14%)
- 2020/2021: 7 608 359 kr (-22%)
- 2021/2022: 11 490 024 kr (+51%)
- 2022/2023: 11 732 555 kr (+2%)

För att utveckla snöskoterturismen har Jämtland Härjedalen Turism lett arbetet med etableringen av BOHST (Branschorganisation för hållbar snöskoterturism) som nu har ett 60-tal medlemmar i hela Sverige från Sälen i söder till Abisko i norr.

Skoter i fjällmiljö. Foto: Hans Wärdell

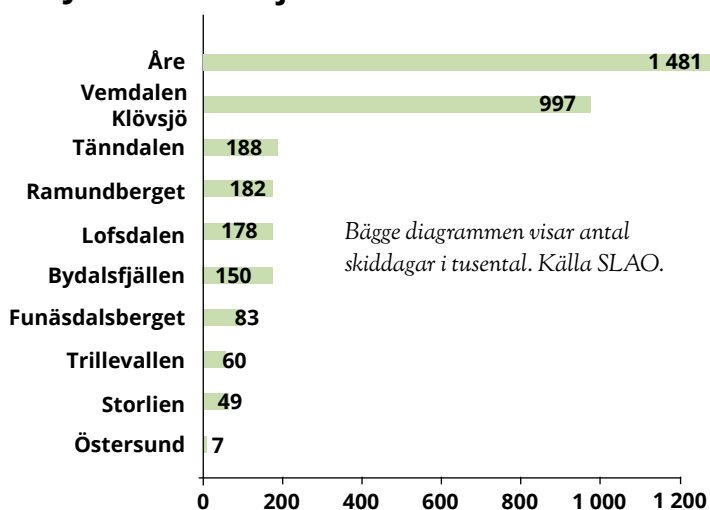
Skidåkning

Alpin skidåkning är den aktivitet som lockar besökare allra mest till Jämtland Härjedalen vintertid. Även längdåkning är viktig, liksom andra äventyrsrelaterade aktiviteter som till exempel skoteråkning. Det totala antalet skiddagar (1 person som åkt skidor under 1 dag) på länets skidanläggningar uppgick vintersäsongen 2021/2022 till 3,38 miljoner, vilket är all time high och en ökning med +436 000 skiddagar, motsvarande +15% jämfört med föregående säsong.

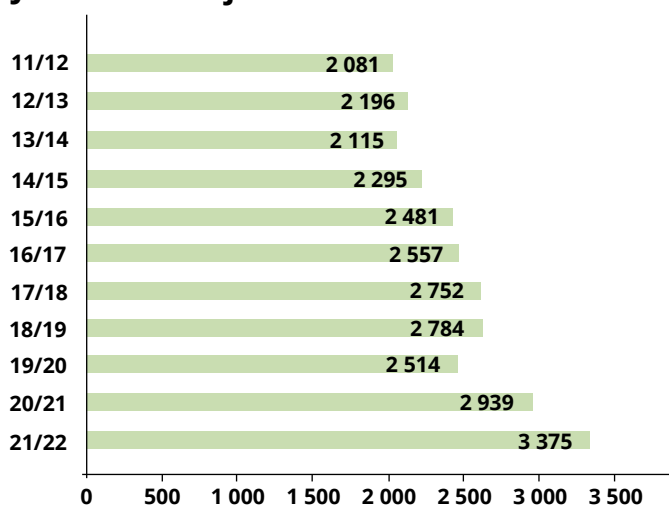
Åre, som var den stora vinnaren 2022 (+253 000 motsvarande +20%), svarar för 44% (1 481 000 skiddagar) av dessa, följt av Vemdalen inklusive Klövsjö med 997 000 skiddagar, en ökning med 100 000 skiddagar (+11%) jämfört med föregående säsong. På tredje plats hamnar Funäsfjällen med drygt 450 000 skiddagar, en ökning med ca 10 000 skiddagar motsvarande ca +2%. Även Lofsdalen (+18%), Trillevallen (+30%) och Bydalsfjällen (+7%) redovisade mycket tydliga relativa ökning.

Den totala liftkortsförsäljningen uppgick till 905 miljoner kronor, en ökning med 187 miljoner kronor (+29%) jämfört med säsongen 2020/2021. Ökningen är betydligt högre jämfört med antal skiddagar, vilket är en följd av en tydlig höjning av liftkortspriserna.

Antal skiddagar i Jämtland Härjedalen 2021/2022

Antal skiddagar i Jämtland Härjedalen 2012-2022

Visste du att ...

- Sveriges första skidlift invigdes under Trettondagshelgen 1940 vid Lundsgården i Åre. Den var 400 m lång med 125 m fallhöjd och kunde ge lift åt 150 personer i timmen. 1942 invigdes första liften i Storlien och 1952 öppnade Gustavsbergsbacken på Frösön (SLAO).
- De brantaste pisterna i Jämtland Härjedalen är Rännan i Lofsdalen (42 grader), Nol i Egga på Funäsdalsberget (40 grader) och Stövelbranten i Störtloppet i Åre (33 grader).
- Ett av världens längsta skidsystem finns i Funäsfjällen. För längd- och turåkning finns 300 km pistade och

välskyttade spår samt 450 km rödade turleder (Funäsfjällen).

- Östersunds kommun sköter totalt om 150 km preparerade skidspår. Av dessa är 40 km elbelysta. Dessutom finns 25 km skidspår som sköts av ideella föreningar. Östersunds skidstadion hade 278 865 besökare 2021/2022, en ökning med 23% jämfört med 2020/2021.
- Mid Sweden 365, utanför Gällö, är världens längsta skidtunnel i ett berg. Tidigare fanns hemlighetsstämplad militär verksamhet i tunnarna och nu används de istället för längdåkning, skidskytte och testverksamhet.

Sommargästen i Jämtland Härjedalen

Barnfamiljer dominerar i Åre och Östersund

Under sommaren är andelen barnfamiljer totalt sett lägre jämfört med vintern. För länet som helhet är bedömningen att andelen ligger på ungefär en tredjedel, men både Åre och Östersund utmärker sig med en högre andel. För Åre ca 50% och i Östersund ligger andelen barnfamiljer strax under 60%.

Vandring och rundtursresor på sommaren

Sommartid dominerar vandring/fjällvandring bland efterfrågade aktiviteter, följt av rundtursresor där man ser och upplever olika typer av saker, exempelvis besöker evenemang och sevärdheter. Även fiske har en stark position som dragare under sommaren. Under sommarhalvåret kan man se en tendens till ökat intresse för olika typer av äventyrsinriktade aktiviteter inklusive cykling/mountainbike (Bilden av JH 2020).

Aktiviteter, vandring och sevärdheter

Reseledningarna under sommaren skiljer sig en hel del åt mellan de olika destinationerna. Förutom den klassiska rundtursresan kan man konstatera att olika typer av aktiviteter är ett bärande tema, där vandring har en dominerande ställning på samtliga fjälldestinationer. Fisket är också ett viktigt inslag, framför allt i Vemdalen och Lofsdalen. I Åre och Funäsfjällen är inslagen av mer äventyrliga aktiviteter tydliga, särskilt i Åre genom bland annat cykling, forsaktiviteter, klättring och zipline. Men även olika typer av besöksmål, allt från Sonfjällets nationalpark, till Fjällmuseet i Funäsdalen och Tännforsen. I Östersund är det bland annat Jamtli och Storsjöbadet som är starka dragare bland besöksmålen. Betydelsen av bad märks även tydligt i Åre (Holiday Clubs äventyrsbad), där den förhållandevis höga andelen barnfamiljer är en viktig förklaring.

Norska gäster gillar shopping

Shopping är framför allt viktigt för de norska gästerna och märks främst i Åre och Östersund, men också i Funäsfjällen och naturligtvis i Storlien där den rena gränshandeln är mycket stor. Olika typer av evenemang är också starka reseanledningar, allra tydligast i Östersund med Storsjöcupen och Storsjöyrnan. Men det finns även gott om exempel på andra evenemang som lockar betydande besöksvolym, till exempel Marknaden i Funäsdalen, St Olavsloppet, Västgård Game Fair och Höstmarknaden i Åre.

Sevärdheter lockar runt Storsjön

Bland besökarna i området runt Storsjön spelar sevärdheter/besöksmål en stor roll, medan aktiviteter har en förhållandevis mindre betydelse. Även besök av släkt och vänner och vistelse i eget fritidshus är förhållandevis viktiga besöksanledningar.

Reseanledningar för svenska gäster

Svenskar:

1. Delta i aktiviteter
2. Besöka sevärdheter
3. Delta i event/tävlingar

Reseanledningar för utländska gäster

Norrmän:

1. Delta i aktiviteter
2. Shopping
3. Besöka sevärdheter

Övriga utländska besökare:

1. Delta i aktiviteter
2. Besöka sevärdheter
3. Rundresa

Betyg från sommarvästerna

Besökarna är totalt sett nöjda, särskilt utmärkande är faktorer kopplat till värdskap. En viktig utmaning ligger i attraktionskraften för barn och ungdomar där betygen är låga (Östersund och Åre undantaget). Detta förklarar också att andelen barnfamiljer totalt sett är lägre på sommaren jämfört med vintern.

Ett annat viktigt område handlar om öppethållande/servicenivå, där det finns brister under framför allt senare delen av sommaren (säsongen följer generellt datum för det svenska sommarlovet). För de flesta områden ligger dock betygen på en bra nivå och totalbetyget för besöket hamnar på medelvärdet 5,3 på en 6-gradig skala. Ungefär 3 av 10 gäster i Åre och Östersund svarar att de säkert kommer att återvända nästa sommar, medan dubbelt så hög andel (något lägre i Östersund) svarar att de säkert kommer att rekommendera resmålet. Det något bättre utfallet för Åre är kopplat till att gästerna där totalt sett är något mer nöjda jämfört med Östersund.

Sommargästerna ger bästa betyg för:

- Aktivitetsupplevelser
- Besöksmål
- Bemötande från personal och serviceförmåga
- Evenemangsupplevelser
- Bemötande från lokalbefolkning

Sommargästerna ser förbättringspotential kring:

- Attraktionskraft för barn 0-7 år
- Shopping/uthyrning
- Mat/restaurangupplevelser
- Skyltning

Genomsnittligt utlägg bland sommarbesökarna

I Östersund, där samtliga typer av besökare ingår i genomförda undersökningar, ligger utläggsnivån på drygt 670 kronor per person och dygn (2017). För Åre sommaren 2018 hamnade nivån på knappt 1200 kronor per person och dygn. Åreundersökningen, jämfört med Östersund, baseras dock bara på kommersiellt boende gäster, mest hotell, vilket gör att utläggen för logi driver upp nivån i Åre, i kombination med en lägre andel barnfamiljer, för vilka snittutlägget per person i regel är lägre.

Undersökningen från 2019 med koppling till Turistinformation, Turistcenter och Infopoints i Jämtland Härjedalen visar på ett genomsnittligt dygnsutlägg på cirka 500 kr.

Jämtland Härjedalens största sevärdheter

Sevärdheter och attraktioner i Jämtland Härjedalen påverkades på olika sätt av pandemin. Vissa gynnades i och med att de baserades på utomhusvistelser och andra av den starka hemester-/svemestertrenden. Nu när pandemin ebbar ut ser vi nya mönster och exempelvis äventyrsbaden ökar åter i antal besökare liksom Jamtli och MultiChallenge i Östersund.

Flest besökare hade Skidstadion i Östersund som dessutom ökade med 19% jämfört med 2021, Storsjöbadet var den andra och Jamtli den tredje största attraktionen.

Grunden i rapporteringen är att destinationer och kommuner i Jämtland Härjedalen själva väljer vilka attraktioner/sevärdheter och evenemang som de önskar följa upp år för år – rapporteringen är först och främst som en påminnelse att kontrollera temperaturen på den egna besöksnäringen och i andra hand för att JHT ska kunna redovisa aktuell status och se tendenser i utvecklingen som helhet.

Upplev ett levande förr i världen på Jamtli Historieland. Foto: Jamtli

Största sevärdheterna, besöksmål, antal besök 2022

Samtliga uppgifter är redovisade med reservation för att beräkningsmetoder av antal deltagare/besökare varierar.

	2022	2021	Förändring
Skidstadion Östersund	278 865	225 996	19%
Storsjöbadet, Östersund	239 027	94 139	61%
Jamtli, Östersund	162 724	107 052	34%
MultiChallenge Äventyrshus, Östersund	143 417	94 139	34%
Döda Fallet, Ragundadalen	32 500	33 000	-2%
Holiday Club äventyrsbad	31 780	18 901	41%
Strömsunds Hembygdsgård	30 000	32 000	-1%
Härjedalens Fjällmuseum, Funäsfjällen	27 748	28 450	-3%
Tännforsen, Åre	27 300	32 000	-17%
Fettjeåfallet, Vemdalen	27 190	38 000	-40%
Wikners i Persåsen	25 000	24 500	2%
Sonfjället Nationalpark	22 000	44 000	-50%
Fröå Gruva, Åre	20 000	20 000	0%
Ändsjöns naturreservat	17 460	19 500	-12%
Hällingsåfallet, Frostviken	14 910	22 000	-48%
Teknikland, Östersund	11 370	11 670	-3%
Thailändska Paviljongen, Ragundadalen	11 000	12 000	-9%
Spökprästgården, Ragundadalen	11 000	11 000	0%
MidSweden 365, Bräcke	9 300	6 700	30%
Myskoxcenter, Funäsfjällen	7 580	9 426	-24%
Vemdalens Hembygdsgård	6 700	6 500	3%
Tysjöarna naturreservat	6 450	7 000	-9%
Frösötornet	5 090	6 258	-23%
Glösa hållristningar och älgmuseet	4 500	5 000	-11%
Frösö kyrka	4 000	10 000	-150%
Hoverbergsgrottan	4 000	5 500	-38%
Lusthuset, Strömsund	3 450	3 700	-7%
Gamla Lanthandeln, Krokoms	3 300	3 300	0%
Klövsjö Hembygdsgård	3 000	3 808	-27%
Blanktjärn	2 790	3 500	-25%
Frostviken Naturinformation	2 640	3 199	-21%
Frostvikens keramik	2 000	3 000	-50%

Jämtland Härjedalens största evenemang

Evenemangen är mycket viktiga för Jämtland Härjedalen. De ökar kännedomen om regionen, genererar gästnätter, intäkter och arbetstillfällen. Andra betydande effekter är ökad sammanhållning och ökad trivsel som gynnar både gäster och bofasta.

Utifrån de speciella förutsättningar som gällde kring evenemang under pandemin så är nu listan fylligare och vi gläds åt att gäster och boende åter hittar till våra event. Största eventet i Jämtland Härjedalen 2022 var Storsjöyran med Yran-veckan. Andra största evenemanget var Åre Höstmarknad och tredje var Jämtli julmarknad.

Grunden i rapporteringen är att destinationer och kommuner i Jämtland Härjedalen själva väljer vilka attraktioner/sevärdheter och evenemang som de önskar följa upp år för år – rapporteringen är först och främst som en påminnelse att kontrollera temperaturen på den egna besöksnäringen och i andra hand för att JHT ska kunna redovisa aktuell status och se tendenser i utvecklingen.

Jämtland Härjedalens största evenemang 2021-2022

	2022	2021	Förändring
Yranveckan exkl Yran,			
Östersund	260 000	0	
Storsjöyran, Östersund	40 000	0	
Åre Höstmarknad	30 000	0	
Jämtli julmarknad,			
Östersund	28 800	23 339	10%
Storsjöcupen, Östersund	27 000	0	
Gregoriemarknaden,			
Östersund	25 000	0	
Västgård Game Fair,			
Kallbygden	19 500	0	
Östersundstravet	13 300	0	
Springmeet, Östersund	12 200	0	
Hus & hemmässan,			
Vemdalen	8 400	0	
Alpina WC, Åre	8 100	0	
Curling EM, Östersund	6 200	0	
Hotingtravet	6 000	7 375	-23%
Åre Sessions	5 700	0	
Gymkhana Drift, Östersund	5 500	0	
Jämtli vårmarknad, Östersund	5 000	0	
Åre Bike Festival	4 600	uppgift saknas	
Fjällmaraton, S Årefjällen	4 000	4 000	0%
Nordiska Ungdomsspelen,			
Östersund	4 000	0	
Jämtlands stora pris (trav),			
Östersund	3 900	414	89%
Östersundsrevyn	3 700	3 845	-4%
Joelmässan, Hammerdal	3 500	0	
1:a majtrofén, Funäsfjällen	3 000	uppgift saknas	
Johan Eriksson Invitational,			
Funäsfjällen	3 000	uppgift saknas	
Veteranbilar Stortorget			
Onsdagsfika, Östersund	3 000	0	
St Olavsloppet sträcka			
Östersund - Krokom - Åre	2 600	digitalt	
Fjälltopploppet, Funäsfjällen	2 500	0	
Flyktingloppet, Frostviken	2 000	0	
Dundermarknaden,			
Strömsund	1 700	0	

Visste du att ...

- Östersundsrevyn bildades 2002 som en förlängning av det som tidigare var Jämtrevyn och Heimkokerevyn som startade på 1970-talet.
- 2022 firade St Olavsloppet 35-årsjubileum. Totalt omfattar stafettloppet 34 mil. Stafettloppet går mellan Östersund och Trondheim längs den sträckning som kung Olav Haraldsson tog genom bygden för att försöka återta Norge. Han stupade vid slaget i Stiklestad 1030 och blev senare heligförklarad tack vare de under som skedde vid hans grav.
- Storsjöyran, eller Yran kort och gott, är en av Sveriges äldsta stadsfestivaler med anor från 1963. Festivalen i nuvarande form startade 1983 med höjdpunkten presidenttalet. 2022 fick republiken sin första kvinnliga president, Eva Röse.
- Jämtlands stora pris på Östersundstravet är Norrlands största travtävling.
- Från år 2000 har Östersund varit ett självklart val för att arrangera internationella skidskyttetävlingar och staden har stått värd för VM 1970, 2008 och 2019.
- Alpina VM har arrangerats i Åre 1954, 2007 och 2019. Åre har dessutom arrangerat över 100 alpina världscup-tävlingar sedan den första 1969.
- Dundermarknaden i Strömsund arrangerades första gången 1983 för att markera 75-årsjubileet för IFK Strömsund, med namnet Superstars. Från 1984 har namnet varit Dundermarknaden.
- Para Nordic Skiing World Championships gick i Östersund 2023 med 102 atleter från 18 nationer.

Samtliga uppgifter är redovisade med reservation för att beräkningsmetoder av antal deltagare/besökare varierar.

Vandring

Jämtland Härjedalens har en lång tradition som vandringsdestination. Förutom lättillgänglig fjällvandring finns blomsterleder med information om flora i området. Det finns kortare och längre kultur-turer med information om fornlämningar, historia, seder och bruk, till exempel vandra i Karolinernas fotsår över gränsen från Norge till Handöl. Det finns även ett antal pilgrimsleder, till exempel S:t Olavsleden, genom Jämtland Härjedalen mot Nidaros, nuvarande Trondheim. Totalt finns omkring 1 140 km privata och statliga sommarleder i regionen.

STF gör fjällvärlden tillgänglig

Svenska Turistföreningen (STF) har en lång tradition i Jämtland Härjedalen och en stor betydelse för utvecklingen av regionens turism. Det första STF-boendet i området var Sylhyddan som stod klar 1890. I fjällområdet från Funäsfjällen i söder till Storlien i norr, Höglekardalen i öster och norska gränsen i väster finns över 500 km skid- och vandringsleder i till stora delar väglöst land. I området finns idag fyra fjällstationer (Helags, Storulvån, Sylarna och Blåhammaren) och sju fjällstugor (Arådalen, Lunn-dörren, Gåsen (stängs 2023), Fältjägaren, Stensdalen, Vålåstugan och Anarisstugan) som ägs och drivs av STF. Fjällstationerna och stugorna är öppna under vintern från mitten av februari till slutet av april och under sommaren från mitten av sommaren (från och med 2023) till slutet av september/oktober. Ett säkerhetsrum finns öppet på varje plats för fjällbesökare utanför ordinarie säsonger.

Totalt genererade STF:s egna anläggningar i Jämtland Härjedalen 47 259 gästnätter under 2022, vilket är en minskning från föregående år med -9%.

STF har i tillägg anslutna boenden i nästan alla destinationer i Jämtland och Härjedalen som utgör ca 60% av STF Jämtland Härjedalens gästnätter.

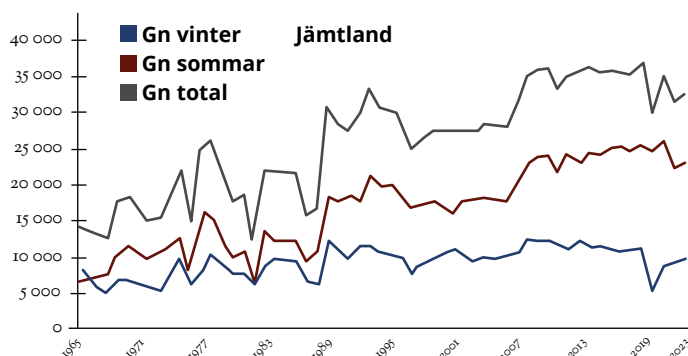
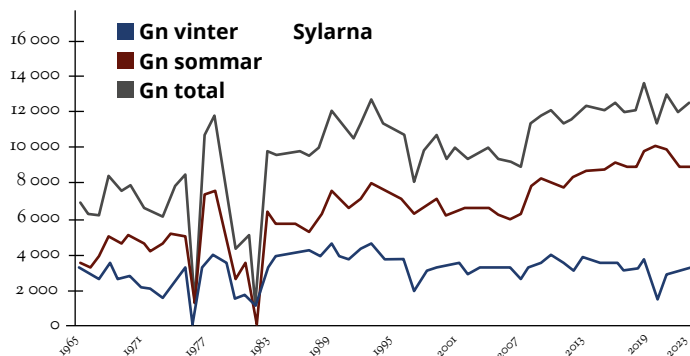
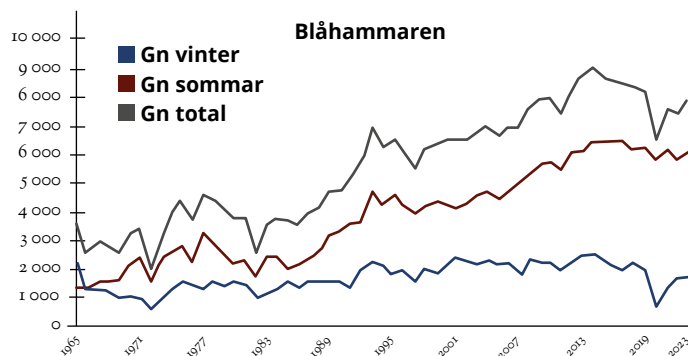
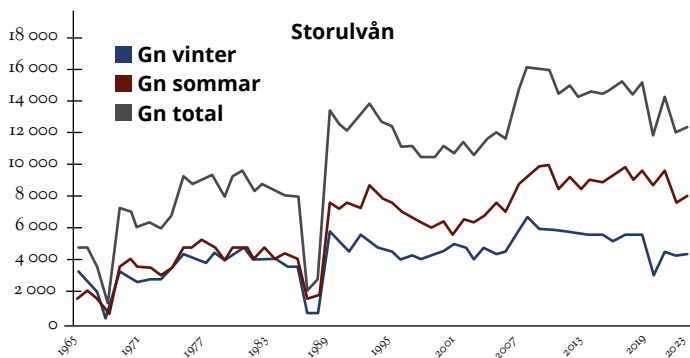
Cykling

För cyklisterna finns utmanande downhill-leder och spännande stigcykling parallellt med cykling längs vackra landsvägar. I många destinationer finns specialbyggda hållbara leder. Elcykling kräver markägarens godkännande eftersom allemansrätten inte är motoriserad, men fungerar utmärkt på särskilt avsedda platser som till exempel i Lofsdalen.

Åre Bike Park är Skandinavien största med 50 kilometer fördelade på 39 leder med tillträde via ett liftpass (40 031 cykeldagar 2022 = -23%). Dessutom finns Åre Bike Park Trail med 16 maskinbyggda trailleder, en Skills Area och en pumptrack i Åre Björnen med tillträde via ett Trailpass (4 918 cykeldagar 2022 = -64%) (Skistar Åre). Från 2022 finns en 210 meter lång pumptrack i Åre VM-arenan tack vare Åre Bergscyklister.

Lofsdalen Bike Park erbjuder familjevänlig downhill och i anslutning finns Lofsdalen Fjällpark MTB högt uppe på fjället med stigcykelleder för alla. Genom ett trailpass når du området med liften och det går även att ta bilen till den så kallade Panoramaleden som välkomnar såväl barnvagnar, springcyklar

Gästnattstatistik för STF fjällstationer i Jämtlandstriangeln

Kallsedet. Foto: Mats Lind

som rullatorer. På södra sidan Lofssjön finns ett tuffare område med flera mil av både grävda cykelleder och naturlig stig, till exempel Stenrutsleden MTB där leden passerar förbi Väffelstugan (Destination Lofsaldalen).

Fiske

Fisket är inte bara en anledning till att många besöker Jämtland Härjedalen, utan även en anledning till att människor vill bo i

regionen. Sanningen är att det nästan finns lika många fiskeplatser som fiskare och därför ingen trängsel. Många av vattnen erbjuder fiske i toppklass och lockar gäster från världens alla hörn.

Fisketurismen är under stark utveckling i Jämtland Härjedalen, och fiskevårdsområdena i länet har ökat arbetsinsatsen för att skapa en attraktiv och mer hållbar förvaltning av vatten och fiskbestånd – till gagn för både besökare och bofasta. Hårkan, Dammån, Gimån, Jormvattnet och Valsjön är namnen på några vatten som gjort sig internationellt kända genom fiskehistorien.

Visste du att ...

- Sammanlagt identifierades ca 225 aktörer i en inventering av natur- och kulturturismaktörer 2022 i Jämtland Härjedalen. Naturturismaktörer som erbjuder en besöksanledning med någon form av aktivitet som ägde rum i naturen och kulturturismaktörer som erbjuder en besöksanledning som förmedlade lokal kultur genom någon form av aktivitet inkluderades (JHT 2022).
- Heimbygda samlar ca 70 hembygdsföreningar och nästan 10 000 medlemmar i Jämtland och Härjedalen. Utgångspunkten för Heimbygda är att ett levande kulturarv och ett starkt lokalt engagemang är en förutsättning för hållbar samhällsutveckling och en väl fungerande demokrati.
- Det finns ca 230 naturreservat att upptäcka i Jämtland Härjedalen och en nationalpark, Sonfjället (Länsstyrelsen).
- Sonfjällets nationalpark är en av Europas äldsta nationalparker (bildades 1909) och Jämtland Härjedalens enda. Parken är idag 104 kvadratkilometer och bjuder bland annat på skvalrännor från senaste istidens avsmältning och chans att se björn. I parken finns ett av världens äldsta träd, Old Rasmus, en gran som är ca 9 500 år gammal. På Korpflyet, en av fjällmassivets toppar, finns en av landets högst kända trädgränsvåer.
- Sveriges Turistföreningen, STF, grundades 1885 för att främja natur- och kulturturism och få fler att upptäcka Sverige. Idag har STF ca 228 000 medlemmar.
- Det första STF-drivna "sporthärbärgat" med logi och matservice vid Sylarna öppnade 1890. Hyddan ersattes 1897 med en större stuga med kök och värdinna för 18 gäster. 1933 byggdes en större fjällstation som brann 1980 och ersattes med nuvarande fjällstation 1983 utan restaurang. Fjällstationen renoverades och fick en restaurang igen 2018, Spiseriet.
- Det finns ungefär 200 mil statliga fjälleder i Jämtland Härjedalen med över 45 000 ledkryss (Länsstyrelsen). Det finns 265 mil privata leder, varav 80 mil är pilgrimsleder.
- Med Fjällpass Cykel ingår tillgång till 180 kilometer cykelleder, 31 leder i cykelparker och 3 liftanläggningar på ett och samma Fjällpass! Dessutom finns downhill, flowleder och teknikområde på anläggningarna Tännaldalen och Ramundberget (Funäsfjällets ledbolag).
- Downhill-cyklingen på Frösön är utsedd till Sveriges 8:e bästa bike park av Red Bull. Totalt finns 6 leder från nybörjare till expert med uppfart via liften i Gustavsbergsbacken och strålande utsikt över Östersund.

Kaffekokning på Andersön. Foto: Anne Adsten

Gastronomy Jämtland Härjedalen

Mat är en källa till njutning, måltiden en viktig mötesplats och matvanorna en del av kulturen. I Jämtland Härjedalen finns ett stort utbud av lokalproducerad mat, ett naturens skafferi som förädlas runt om i landskapet.

- Östersund och Jämtland utnämndes 2010 till gastronomisk region i FN-organet UNESCO:s nätverk Creative Cities Network. Att vara en del i det nätverket är en bekräftelse på Östersunds och Jämtlands höga nivå inom gastronomi och mathantverk.
- I Jämtland Härjedalen finns ett stort antal mathantverkare och en mängd medaljörer i SM i mathantverk genom tiderna. Totalt finns ca 120 lokala matproducenter. Många av dem har försäljning i anslutning till sin produktion (mathantverk.se).
- Jämtlands bryggeri i Pilgrimstad är Sveriges mest prisbelönta bryggeri med totalt 133 utmärkelser. Hantverksmässig öltillverkning finns även i bland annat Brunflo, Revsund, Tännäs, Lofsdalen, Åre och Östersund. Det finns även tillverkning av vin och gin i regionen.
- Det finns ca 25 gårdsmejerier i Jämtland Härjedalen och en av de största är Skärvångens bymejeri med ostbuffet hela sommaren och lagerbutik i Östersund (öppen några dagar per månad).
- I Jämtland Härjedalen inklusive Dalarna finns cirka 47 000 renar som ägs av 396 renägare som tillhör någon av de 12 samebyarna i området. Det finns ca 119 företag som huvudsakligen är sysselsatta med rennäring.
- Många fåbodar i Jämtland Härjedalen brukas fortfarande traditionellt, det vill säga med fritt skogsbete, mjölkdjurshållning och beredning av mjölken på vallen. Några få av dessa är öppna för besökare under sommaren. Därutöver finns ett antal fåbodar som används för kreatursbete och slätter. Antalet fåbodar som används i olika grad ökar även om antalet

Visste du att ...

- Harren (*Thymallus Thymallus* på latin) är Härjedalens landskapsfisk och öringen (*Salmo Trutta*) är Jämtlands landskapsfisk.
- I Jämtland Härjedalen finns 17 000 sjöar med en yta av 4 500 kvadratkilometer och 2 800 kilometer älvar och åar.
- Varggranstjärn i Destination Vemdalen är Sveriges högst belägna put-and-take vatten, 902 meter över havet.
- Drömfiske Jämtland Härjedalen är ett varumärke som borgar för ett långsiktigt hållbart fiske med god kvalitet.
- Funäsfjällen har ett av Sveriges största sammanhängande fiskekortsområden med över 200 fjällsjöar och mer än 30 mil av strömmande vatten.
- Frotsvikenkortet i Strömsunds kommun ger tillgång till 124 fiskevatten fördelat på 10 st fiskevårdsområden.
- Vattudalskortet i Strömsunds kommun omfattar 38 fiskevatten i sex fiskevårdsområden, totalt 1 300 kvadratkilometer.
- Hotagenkortet är ett samarbete mellan fyra fiskevårdsområden i Krokoms kommun. Vattenarealen är ca 6 000 hektar fördelat på över 100 olika fiskevatten.
- Fiska-i-Berg-kortet omfattar 130 fiskevatten på sammanlagt över 85 000 hektar.
- Hån/Vemdalens fiskevårdsförening säljer mest fiskekort av alla Härjedalens fiskevårdsföreningar.

är försumbart jämfört med den tid då gårdarna tvingades vara mer självförsörjande. Förr kunde en gård ha en fåbod för försommarbruk och en för högsommarbruk. Djuren betade fritt och hämtades hem vid Mickelmäss i slutet av september (Länsstyrelsen Jämtlands län och Jämtland Härjedalen Fåbodförening).

- Eldrimner är ett nationellt centrum för mathantverk som har stor betydelse för utvecklingen av både den lokala maten i Jämtland Härjedalen och nationellt. Centrat finns i Ås, strax utanför Östersund.
- Matakademien i Jämtland Härjedalen testar och kvalitetsmärker restauranger som är särskilt duktiga på att tillhandahålla och servera lokal mat. Leta efter skylten Mer värd mat vid ingången till restaurangen.
- 2022 fanns 17 av Jämtland Härjedalens restauranger, 9 kaféer och 4 hotell med i prestigefyllda White Guide. Östersund är en av de kafétätaste städerna i Sverige, mycket tack vare att det är långt till närmaste stad och många passar på att fika och äta när de åkt in till staden för att utträtta ärenden.

Den internationella gästen

Utländska gäster är viktiga för Jämtland Härjedalen och stod 2019, före pandemin för knappt 20% av alla kommersiella gästnätter. Pandemin ändrade förutsättningarna totalt, men under 2022 har återhämtningen varit stark, även om det fortfarande är en bit kvar till hur det såg ut innan pandemin.

Olika typer av restriktioner gjorde att resandet från utlandet minskade radikalt efter pandemins utbrott i mars 2020. Under 2019 genererades 617 000 utländska kommersiella gästnätter. 2020 var motsvarande siffra 242 000 gästnätter, en minskning med 376 000 motsvarande -61%. Under de inledande månaderna av 2021 fortsatte raset och även om man kunde se en återhämtning från mars/april och framåt så landade helårssiffrorna 2021 när det gäller utländska kommersiella gästnätter på historiskt låga 206 000. 2022 har dock inneburit en tydlig återhämtning och helåret kan summeras till totalt 467 000 gästnätter. Det fattas dock fortfarande drygt 150 000 gästnätter (-24%) jämfört med den tidigare toppnivån från 2019.

Den nederländska och danska marknaden har återhämtat sig snabbast och bäst

I diagrammet till höger till höger framgår gästnattsvolymer för de viktigaste utlandsmarknaderna med en jämförelse mellan 2019 (före pandemin) och 2022. Där framgår att det bara är den holländska marknaden som når upp till och överträffar nivån från 2019. Även den danska marknaden kan i stort sett sägas ha återhämtat sig. Den största skillnaden uttryckt i faktiska gästnattsvolymer är kopplad till den stora och viktiga norska marknaden. Här fattas det fortfarande 87 000 gästnätter jämfört med 2019. Det motsvarar nästan 60% av hela skillnaden jämfört med 2019 vad gäller utländska gästnätter. När det gäller procentuell skillnad så ligger den brittiska marknaden långt efter, -46% jämfört med 2019, men även Finland, Estland och Schweiz har en bra bit upp till 2019 års nivåer. Samtliga tre marknader ligger ca 35% back. Den uteblivna återhämtningen för den ryska marknaden beror på det ryska anfällskriget mot Ukraina.

Efterfrågeanalys av marknaden i Tröndelag

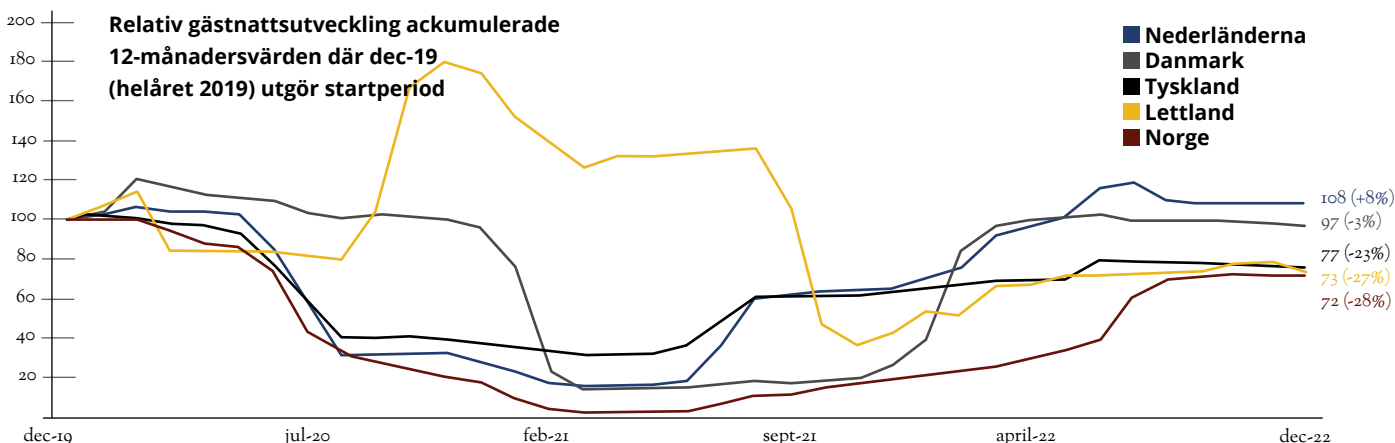
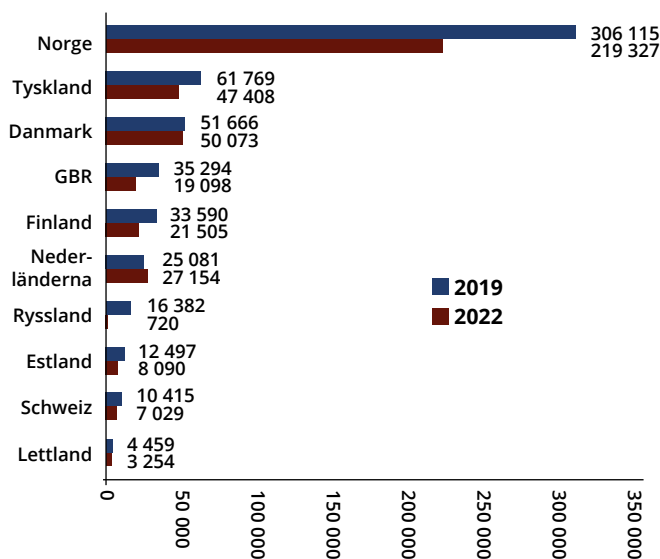
Destination Östersund genomförde under mars 2022 en undersökning bland befolkningen i Tröndelag (regionens viktigaste

upptagningsområde för norska gäster) för att kartlägga intresset för att återigen börja resa utomlands generellt, och till Östersund specifikt.

Undersökningen visade på ett uppdämt behov och stort intresse för att återigen börja resa utanför Norge, även om det hos en del fanns en viss oro kring coronasituationen. Men det handlade främst om oro vid eventuella resor till mer avlägsna resmål i Europa eller övriga världen.

Östersund och Åre hamnade högt upp på tröndernas efterfrågade resmål, Östersund extra tydligt när det gällde sommaren, medan Åre utmärkte sig för övriga året.

Jämtland Härjedalens viktigaste utlandsmarknader - utveckling från 2019-2022

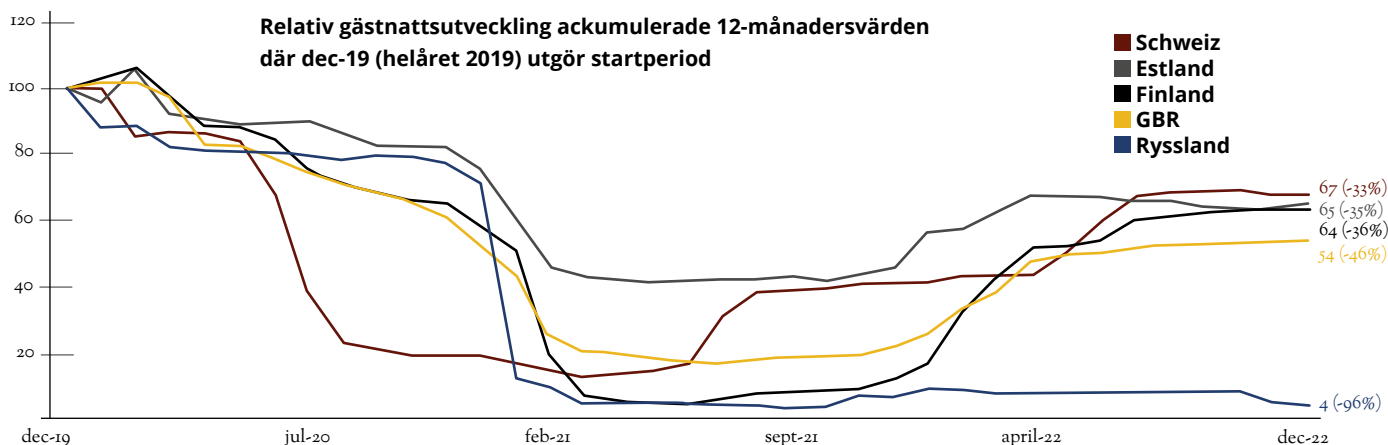

Sammantaget visade analyser och beräkningar av underlaget att Östersund kunde förvänta sig en stark återhämtning sommaren 2022. Med facit i hand kan man konstatera att detta stämde tämligen väl. Sommarmånaderna 2022 genererade 70 000 norska kommersiella gästnätter, vilket kan jämföras med knappt 73 000 innan pandemin slog till. Det vill säga, nästan hela tappet är återhämtat. För att understryka dramatiken ytterligare kan tilläggas att sommaren 2020 hade Östersund 400 norska gästnätter. För Åres del, om man jämför med vintersäsongen 2022/2023, så landar antalet norska gästnätter på drygt 42 000, vilket kan jämföras med vintern 2018/2019 då det handlade om ca 58 000 norska gästnätter.

Fördelningen mellan vinter och barmark är på väg att återställas, 2022 var 39% av det totala antalet utländska gästnätterna förlagda till vinterhalvåret (november-april). Därmed håller förhållandena på att normaliseras efter pandemin. Under 2021 var motsvarande andel 22% och innan pandemin 44%.

Utländska målgrupper vinter/sommar

Utpräglat tydliga vintermarknader är Estland (95%), Danmark (86%), Storbritannien (74%) och Finland (71%). Motsatsen gäller främst för Tyskland (21%), Norge (24%) och Nederländerna (37%), vilka kan betecknas som tydliga sommarknader.

Vad attraherar den utländska gästen?

Vad man efterfrågar och vill göra på sin semester varierar en del beroende på nationalitet, men också utifrån säsong och resmål.

Den norska gästen jämfört med andra nationaliteter

Man kan konstatera att Jämtland Härjedalens viktigaste utländska marknad, den norska, skiljer sig en hel del åt, både jämfört med svenska gäster och andra nationaliteter. Till viss del beror det på att det norska resällskapet oftast består av barnfamiljer, men det är samtidigt uppenbart att de också söker andra typer av upplevelser.

Om man till exempel utgår från sommarbesökare i Östersund, så är den norska gästen generellt sett mer intresserad av stadslivet i centrum, med restauranger och shopping. Populära besöksmål är främst Storsjöbadet och MultiChallenge, medan de är mindre intresserade av exempelvis Jämtli, Sommarhagen och Moose Garden, vilka i sin tur är klart mer intressanta för andra utländska besökare.

Generellt kan man säga att aktiviteter och besöksmål kopplade till naturen är mindre intressanta för den norska gästen, medan andra nationaliteter ser detta som det mest intressanta.

Samma mönster märks tydligt i Åre under sommaren, där norska gäster är tydligt underrepresenterade när det till exempel handlar om vandring, fiske, cykling, samt när det gäller att besöka olika

typer av sevärdheter som Tännforsen eller Fröa gruva. Övriga nationaliteter är däremot tydligt överrepresenterade när det gäller ovan nämnda exempel, även jämfört med svenska gäster. Också i Åre håller sig den norska gästen i första hand bynära där shopping, restaurangbesök och bad på Holiday Club är centrala inslag. Även på vintern går lite av detta mönster igen, om än inte lika tydligt, men det är uppenbart att utländska gäster totalt sett, Norge undantaget, tar del av fler olika typer av aktiviteter vid sidan av utförsäkning.

Den norska gästen gillar:

- Stadsliv
- Restauranger
- Shopping
- Äventyrsbad
- Djurpark
- "Familjemys"

Övriga internationella gäster gillar:

- Kultur
- Historia
- Natur
- Vandring
- Fiske
- Cykling
- Skidåkning
- Vinteraktiviteter vid sidan av skidåkningen

Resa hit

Tillgänglighet, att kunna resa till Jämtland Härjedalen är en förutsättning för att kunna attrahera såväl svenska som utländska turister. De allra flesta reser idag med egen bil till Jämtland Härjedalen av naturliga skäl.

Regionen är lika stor som Nederländerna men kollektivtrafik som passar för exempelvis rundresor är begränsad. För att kunna resa till regionen kan resenärer till Åre, Krokom, Östersund och Bräcke kommuner åka tåg året runt och flygplatser finns både inom regionen, i närliggande regioner och i norska Trøndelag. I tillägg finns tillgänglighet inom regionen via buss, hyrbil och samåkningsappar.

En av JHT:s viktigaste uppgifter är att kontinuerligt samarbeta med aktörer inom infrastruktur för utvecklade kommunikationer. Bland annat verkar JHT genom flygråd, tågråd samt via Regionala nätverket för besöksnäring och turism.

Tåg

Norrtåg trafikerar sträckan Sundsvall-Östersund-Storlien med vidare färd via NSB till Trondheim (Norge) dagligen och det finns ett flertal avgångar via Stockholm till regionen med SJ samt andra transportörer säsongvis, till exempel Snälltåget. Funäsfjällen kan nås via tåg till Röros på den norska sidan gränsen och vidare över gränsen med taxi. Inlandsbanan går genom Jämtland Härjedalen i nord-sydlig riktning under sommaren.

Inlandsbanan

Östersund är en centralort för Inlandsbanan då tågen går söderut och norrut därifrån varje morgon och ankommer varje kväll, vilket oftast medför att resenärerna sover över en natt. Under de 10 veckor trafiken var i gång sommaren 2022 steg 4 072 personer av i Östersunds kommun, 119 personer gick av i Bergs kommun, 132 i Härjedalens kommun och 97 i Strömsunds kommun, för att besöka sevärdheter, övernatta, gå på restaurang och delta i aktiviteter. Totalt hade Inlandsbanan 12 417 resande under sommaren 2022 jämfört med 8 358 resande 2021 vilket motsvarar +49% (Inlandsbanan).

Snälltåget

Snälltåget erbjuder tågresor till bland annat Vemdalen, Åre och Storlien från Malmö och Stockholm både under barmarkssäsong (juni-oktober) och vintertid (december-april).

Under vintersäsongen 2022/2023 gjordes 44 200 resor via Snälltåget till Jämtland Härjedalen, en ökning med 5% jämfört med 2021/2022. Av dessa var 3 800 resor till Vemdalen (+15%) och 2 700 till Östersund (+8%) samt resterande 37 700 till Västjämtland med Åre som dominerande destination (+4%). Under barmarkssäsongen utökades tågtrafiken från slutet av juli-september 2021 till juni-oktober 2022 och med efterfrågan på resor till fjällen ökade antalet resor från 11 000 resenärer 2021 till 20 000 resor (+82%) 2022 (Snälltåget).

SJ

SJ trafikerar kommunerna Bräcke, Östersund, Krokom och Åre med både dagtåg och nattåg året runt. Under 2022 åkte ca 236 000 passagerare med SJ till Jämtland, att jämföra med 136 000 resor under 2021. Resandet till Jämtland överstiger nu nivån innan pandemin bröt ut. Andelen av resandet som gick till Östersund var 58% (52% 2021). Andelen som reste till västra Jämtland (Duvend, Järpen, Undersåker och Åre) var 39% (44% 2021). Vintersäsongen februari – april stod för 31% av resandet (26% 2021). Sommarresandet mellan 16 juni och 15 september stod för 23% av resandet (27% 2021) (SJ).

Snötåget har upphört

Snötåget startade 2012 i samarbete mellan Inlandsbanan, SkiStar och Destination Vemdalen för tågtrafik vintertid till Vemdalen med sista säsongen 2021. Snötåget hade dagliga avgångar vintertid Östersund - Röjan - Mora t o r med anslutning från/till Stockholmståget i Mora. I Röjan mötte transferbussar upp för att ta resenärer till de olika skidorterna inom Destination Vemdalen.

Flyg

Det finns två flygplatser i Jämtland Härjedalen – Åre Östersund Airport och Sveg Airport. Åre Östersund Airport ligger 10 minuter från Östersund, en timme från Åre samt ca 1,5 timme från Vemdalen. Reguljär trafik till Åre Östersund Airport finns under ett normalår från Stockholm Arlanda och Bromma samt Umeå. Säsongvis kan ytterligare trafik förekomma från exempelvis Göteborg. Säsongen 2022/2023 fanns trafik från Köpenhamn (SAS) och Amsterdam samt Groningen i Nederländerna (BBI Travel) . Sveg Airport med reguljärtrafik från Stockholm Arlanda, ligger ca 45 min från Vemdalen, 50 min från Lofsdalen och 1,5 timme från Funäsdalen.

Totalt reste 219 485 passagerare till/från Åre Östersund Airport 2022 (+75% jmf med 2021) varav 7 159 utrikes (+215% jmf med 2021). Totalt gjordes 1 993 landningar vid flygplatsen (-9% jmf med 2021) varav 54 med utländsk avreseort (-10%). Minskningen i antalet landningar har sin förklaring i följder av pandemin (Swedavia).

I tillägg till Åre Östersund och Sveg flygplatser inom regionen kan resenärer nyttja South Lapland Airport, Vilhelmina samt Sundsvall/Timrå Airport och Röros samt Trondheim/Vaernes flygplatser i Norge. Trondheim/Vaernes flygplats är Norges tredje största flygplats och ligger 130 km från Åre (ca 2 tim transfer). Direktflyg till Vaernes finns under ett normalår från omkring 40 destinationer (varav ca 10 st utanför Norge) beroende på säsong (Avinor).

Röros ligger endast 70 km från Funäsdalen och det finns transfermöjligheter från både flygplatsen (och järnvägsstationen för tåg från Oslo) till Destination Funäsfjällen.

Chartertrafik och internationellt reguljärflyg

Jämtland Härjedalen har haft charterturism under 1990- och 2000-talet. Till Åre vintertid: 2001 från Ryssland och Finland, 2002 från England, 2005 från Danmark och 2010-2011 från Nederländerna. Gemensamma satsningar gjordes från Schweiz och Tyskland sommartid 2001-2006. Östersund satsade från 2005 på Nederländerna via reguljärflyg och samarbetade med Åre kring charter 2010-2011. 2010 gjordes chartersatsningar till Lofs dalen från Danmark via Svegs flygplats och till Funäsfjällen från Stockholm via Röros flygplats i Norge.

2016 startade reguljära turer med Easyjet till Åre/Östersund Airport från Gatwick/London. 2017 kompletterades vintertrafiken via Easyjet med en linje från Köpenhamn och vintern 2019/2020 från Berlin. Samtliga dessa linjer trafikerade regionen från december till mars med 1-2 rotationer per vecka från respektive avreseort. Cirka hälften av gästerna på rutter mot Jämtland Härjedalen fortsatte vidare till Åre, övriga besökare återfanns på såväl stora som mindre resmål i regionen, några gäster reste sedan vidare med tåg.

Även andra flygbolag ökade samtidigt antalet resenärer mot Jämtland Härjedalen via Trondheim Vaernes och Stockholm Arlanda Airport. Detta skulle kunna vara ett resultat av det kännedomsarbete och den marknadsföring JHT gjorde på identifierade marknader kopplat till den nya tillgängligheten. De internationella gästerna var mycket nöjda med regionens vinterprodukter där en kombination av skidåkning och andra aktiviteter var reseanledningen. Resemönstret innebar att nya upplevelser utvecklades hos aktivitetsbolag och även nya företag startades med fokus på internationella gäster. Med anledning av covid-19 upphörde eller pausades den internationella flygtrafiken på samtliga flygplatser som besöksnäringen nyttjat som noder i regionen och nu börjar arbetet för att skapa nya möjligheter.

BBI Travel startade chartertrafik till Åre, Vemdalen och Östersund 2022/2023 med bäst resultat för Åre. Inför 2023/2024 kommer de att erbjuda resor via reguljärflyg till Trondheim Vaernes Airport och transfer till Åre. SAS gjorde ett antal direktflygningar

under våren 2023 från Köpenhamn och kommer att erbjuda fler avgångar inför våren 2024 (december-februari). Fortsatta kontakter samt internationell bearbetning fortsätter med syfte att försöka återuppta de flyglinjer som tros vara lönsamma post corona.

Buss och bil

Vägarna E4 mellan Sundsvall och Trondheim, Norge, tillsammans med E45 mellan Italien (Göteborg) och Karesuando är de största vägarna som leder till och genom Jämtland Härjedalen. Från de stora genomfartsvägarna finns ett nät av mindre vägar. Sveriges högst belägna allmänna väg går över Flatruet mellan Ljungdalsfjällen och Funäsfjällen, 975 m ö h.

Bussen Härjedalingen tar resenärer från Mälardalen till Funäsfjällen via Ljusdal. Årebussen (Viatour) hämtar resenärer från bland annat Stockholm och Uppsala till Åre. I tillägg till fjärtrafik med buss finns regionaltrafik via Länstrafiken i Jämtland Härjedalen som i sin tur samarbetar med övriga länstrafikbolag i norr. Lokalt i Östersund finns Stadsbussarna som även sköter flygbussen mellan Åre Östersund Airport och Östersund centrum. Transfer mellan Åre Östersund Airport och Åre finns via Flygtaxi. Transfer till Destination Vemdalen kan sökas via Freelway. I destinationerna Åre, Funäsfjällen och Vemdalen finns skidbussar vintertid.

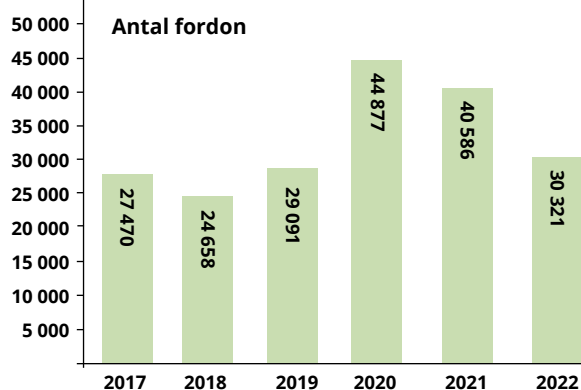
Kollektivtrafik med Länstrafiken Jämtland.

Visste du att ...

Jämtlands län har flest laddstationer för elbilar per 1 000 invånare i Sverige, 4,03 st, tack vare stor besöksnäring och tidiga laddinfrastruktursatsningar. Utslaget per 100 km väg placeras länet på 19 plats av 21, vilket säger något om hur många km väg länet har (Allt om elbil).

Trafikmätningen för Stekenjokk, som är en del av Vildmarksvägen (Strömsund-Gäddede-Vilhelmina-Strömsund) visar en tydlig pandemieffekt med 54% ökning av fordon från 2019 till 2020 (Strömsunds kommun).

Vildmarksvägen 2017-2022

Trafiken på Vildmarksvägen ökade under pandemiåren 2020-2021.

Bilden av Jämtland Härjedalen

Under maj 2020 svarade drygt 1 100 slumpmässigt utvalda svenskar (18-74 år) via en webbenkät på frågor om vilken bild/uppfattning de har om Jämtland Härjedalen. Boende i Jämtlands län ingår inte i målgruppen (Bilden av JH 2020).

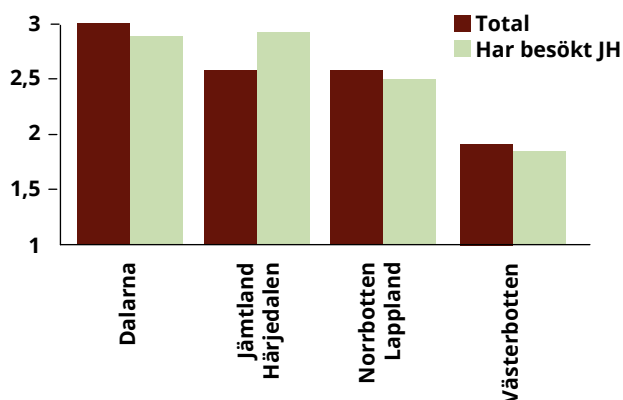
Östersund och Åre är tydligt positionerade i norra Sverige

På den öppna/spontana frågan om vilka orter/platser som man förknippar med norra Sverige utmärker sig i första hand Östersund och Åre. Båda är dock tydligt distanserade av Kiruna, Luleå och Umeå. Man kan anta, utifrån frågans formulering där norra Sverige är referensen, att framförallt Kiruna gynnas av detta, men även Luleå i termer av den största staden i Norrbotten. Umeå är väl positionerad som Norrlands största stad. Att just Östersund och Åre hamnar högst på listan bland orter/platser i Jämtland Härjedalen är på intet sätt oväntat. Östersund som centralorten mitt i Sverige och Åre som Sveriges alpina centrum, där framförallt Åre utifrån storleken får extremt mycket publicitet och uppmärksamhet i media. Detta förstärks också av att både Åre och Östersund under de senaste 12-13 åren har genomfört två VM-arrangemang och däremellan regelbundet världscuptävlingar i utförsåkning, skidskytte och längdåkning.

Jämtland Härjedalen är intressant och attraktivt

I den aktuella undersökningen har ett moment ingått där man ombetts att rangordna fyra regioner utifrån hur intressanta/attraktiva man upplever att de är. På en klar första plats hamnar Dalarna, medan Jämtland Härjedalen delar andraplatsen med Norrbotten Lappland, medan Västerbotten hamnar på en tydlig fjärde plats. Förutom intresse/attraktivitet påverkas den här frågan av det geografiska avståndet, vilket i det här fallet torde

Rangordning av regioner utifrån attraktivitet/intresse

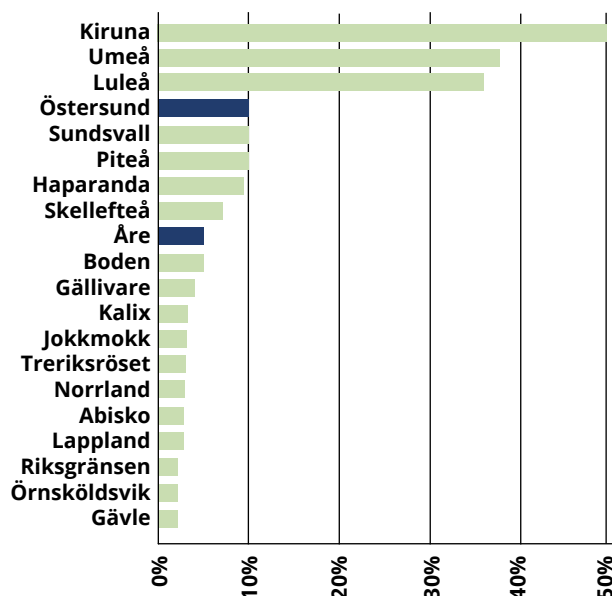

gynna Dalarna, som ligger närmare stora befolkningscentra, vilket i sin tur innebär att det finns en starkare koppling/relation. Detta bekräftas av det faktum att svarande som någon gång har besökt Jämtland Härjedalen rankar regionen som mest intressant/attraktivt.

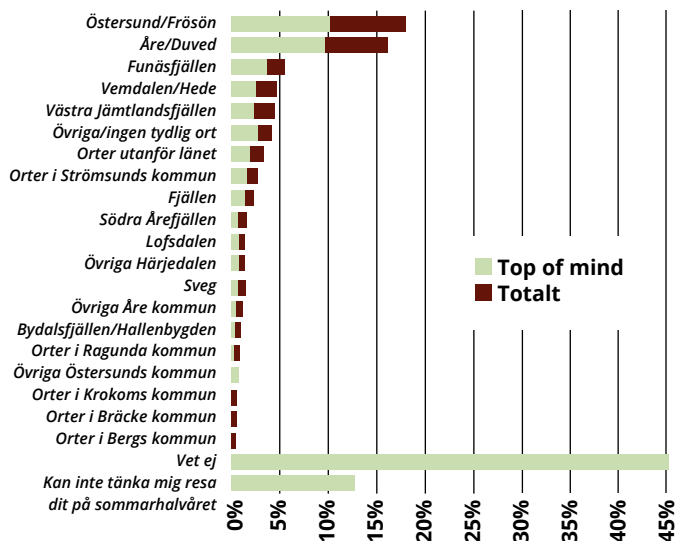
Spontana associationer av Jämtland Härjedalen

På frågan om vad man spontant associerar med Jämtland Härjedalen är många av svaren kopplade till skidåkning, vinter/vintersport och friluftaktiviteter, i kombination med natur och naturrelaterade begrepp (djur och växter). Därutöver nämns ofta ortsnamnen Åre och Östersund. Bland dem som har besöksfarenhet av Jämtland Härjedalen kännetecknas utfallet av en högre andel tydliga svar, till exempel ortsnamn, skidåkning/vintersport och friluftaktiviteter. Männan har totalt sett en tydligare bild av Jämtland Härjedalen (lägre andel vet ej) och man kan också se att kännedomen ökar med stigande ålder.

Spontana associationer - orter/platser i norra Sverige (totalt upp till 3 svar per respondent)

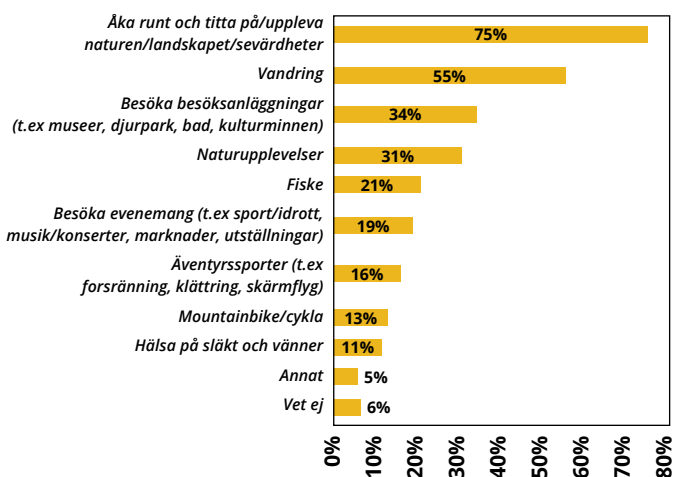

Tänkbara sommarresmål i Jämtland Härjedalen kategoriserat (top of mind och totalt upp till 3 svar per respondent)

Även om det destinationsspecifika resandet, framförallt kopplat till fjälldestinationerna, har ökat under de senaste åren, är det fortfarande den klassiska rundresan som står högst på önskelistan över se/göra/uppleva vid en eventuell sommarresa. Åka runt och titta på/uppleva naturen/landskapet/sevärdheter anges av tre fjärdedelar. Därefter följer vandring (55%), besök av besöksanläggningar (34%), matupplevelser (31%) och fiske (21%). Kvinnor är mer intresserade av besöksanläggningar och matupplevelser, medan männen hellre fiskar. Aktiviteter som mountainbike/cykling och äventyrssporter är också lite mer intressant för männen, men allra tydligast är intresset, kanske inte helt oväntat, åldersrelaterat. Det är överlag små skillnader kopplat till intresset beroende på om man har besökt Jämtland Härjedalen på sommaren tidigare eller ej, med några undantag. Hälsa på släkt och vänner är av förklarliga skäl betydligt mer intressant/prioriterat bland dem som har tidigare besöksfarenhet och en relation till regionen. Bland dem som besökt Jämtland Härjedalen de senaste fem åren utmärker sig också fiske och vandring i viss utsträckning.

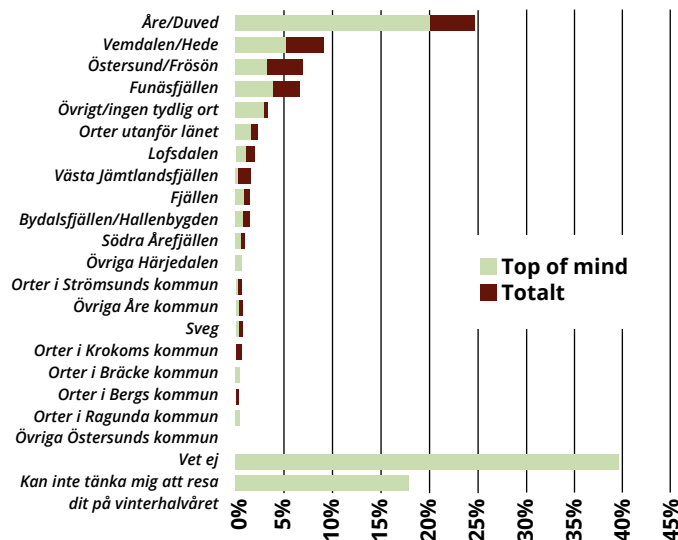
Se/göra/uppleva vid en eventuell sommarresa till Jämtland Härjedalen

Marknadens intresse - resmål och vinterupplevelser

Drygt 8 av 10 svarande kan tänka sig att besöka Jämtland Härjedalen under vintern, och av dessa är det drygt hälften som kan ange minst ett tänkbart/önskat resmål. Åre intar en särställning bland tänkbara resmål, följt av Vemdalen/Hede, Funäsfjällen och Östersund/Frösön. I gruppen som besökt Jämtland Härjedalen de senaste fem åren på vintern utmärker sig de tre stora vinterdestinationerna inte oväntat ännu tydligare. Men även Lofsдалen, Bydalsfjällen och Södra Årefjällen ökar sina svarsandelar tydligt.

Tänkbara vinterresmål i Jämtland Härjedalen kategoriserat (top of mind och totalt upp till 3 svar per respondent)

Utförsäkring är det som är mest intressant under ett eventuellt vinterbesök och anges av 50% av de svarande, 75% bland dem som har besökt Jämtland Härjedalen de senaste fem åren. Därefter följer åka runt och titta på/uppleva naturen/landskapet/sevärdheter (40%), det vill säga det som är mest intressant under sommarhalvåret, följt av längdåkning (38%), skoter (32%), matupplevelser (26%) och turåkning (23%). Samtliga svar som relaterar till skidåkning i olika former är relativt sett mindre intressanta för gruppen som inte har besökt regionen på vintern, även om de ligger högt upp även för denna grupp.

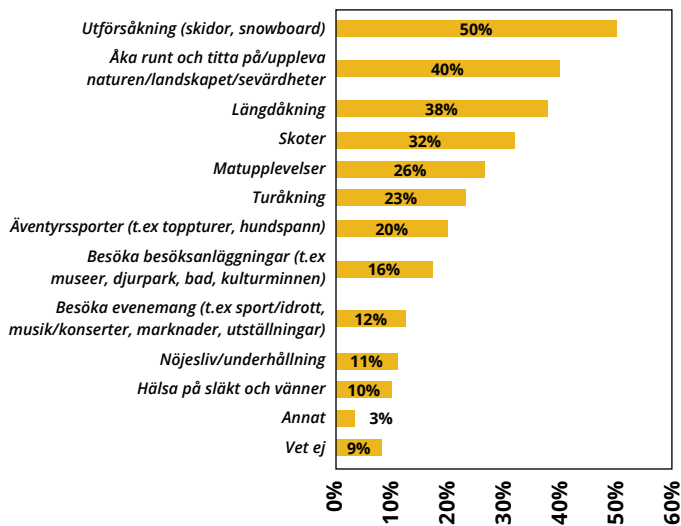
Relativt sett finns i gruppen ett något större intresse för skoter, besöksanläggningar och evenemang samt rundresa. Detta kan vara intressant att ha i åtanke när man letar nya målgrupper och besökare under vintern, där det inte är givet att det traditionella utbudet på skiddestinationerna är det som är mest intressant.

”Utförsäkring är den största reseanledningen vintertid i Jämtland Härjedalen.”

Skridskoåkning på Ännsjön med Snasahögarna i bakgrunden. Foto: Anette Andersson

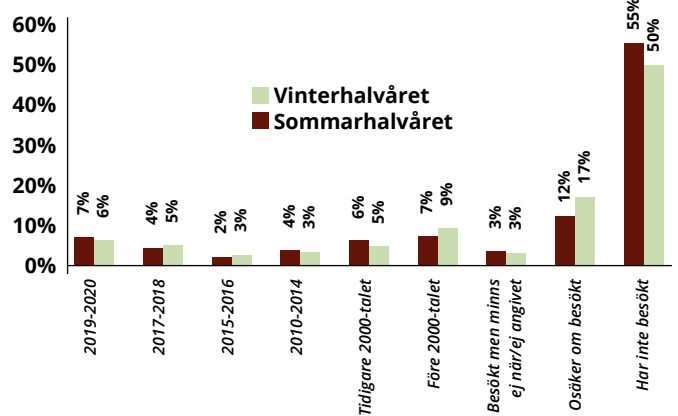
Se/göra/uppleva vid en eventuell vinterresa till Jämtland Härjedalen

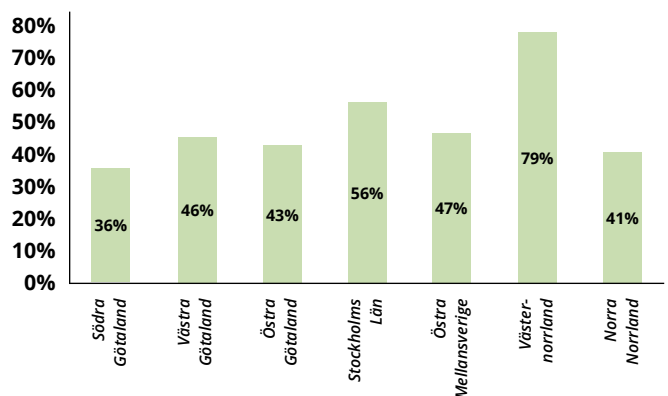
Marknadens besökshistorik

Sammantaget så har knappt hälften av den svenska marknaden någon gång besökt Jämtland Härjedalen, antingen på sommarhalvåret, vinterhalvåret eller både och. Om man tittar på besök av mer färsk karaktär så är det drygt 1 av 10 som har gjort ett besök de senaste tre åren, samma andel sommar som vinter. Det geografiska avståndet har en relativt stor betydelse kopplat till besökshistoriken, där andelen som någon gång har besökt Jämtland Härjedalen är högst i Västernorrlands län, medan motsatsen gäller för södra Götaland.

Besökshistorik för sommarhalvåret respektive vinterhalvåret

Andel som någon gång har besökt Jämtland Härjedalen efter hemregion

Framtidens gäster i Jämtland Härjedalen

Framtida boendekapacitet

2016 togs ett räkneexempel fram för att undersöka möjligheten att öka antalet kommersiella gästnätter i regionen. En central fråga i sammanhanget var att ta reda på om boendekapaciteten skulle räcka. Sett över hela året finns det under ett normalår mycket ledig boendekapacitet, men om man utgår från de perioder då efterfrågan är som allra störst ser det annorlunda ut. Om man utgår från länets fyra största destinationer så finns en kapacitetsbrist under återkommande perioder. Här följer en översiktlig sammanfattning:

- Åre har kapacitetsbrist ca 45 dagar per vinter (hotell, lägenhet/stuga)
- Vemdalen har kapacitetsbrist ca 50 dagar per vinter (i första hand lägenhet/stuga)
- Funäsfjällen har kapacitetsbrist ca 25 dagar per vinter (i första hand lägenhet/stuga)
- Östersund har kapacitetsbrist ca 25 dagar per sommar (hotell)

Därutöver finns det naturligtvis kapacitetsbrist enstaka dagar/helger både på ovanstående och andra destinationer främst i samband med evenemang och konferenser.

Om man ser framför sig att en målsatt ökning om ca 600 000 gästnätter skulle fördelas i rum och tid så som nuvarande beläggning ser ut, innebär det att ca 115 000 av totalt 600 000 gästnätter hamnar på perioder i de fyra destinationerna där det i dagsläget i princip är fullbelagt. Hur detta hanteras finns det naturligtvis många alternativa lösningar på.

Ett exempel på beräkning, baserat på hur nuvarande boendestruktur ser ut resulterar i ett behov av knappt 3 000 nya kommersiella bäddar. Med en mix av hotell och stugor/lägenheter skulle det innebära ett nybyggnadsbehov på ca 450 nya hotellrum och ca 1 500 nya lägenheter/ stugor. I dessa beräkningar har inte behovet av att ersätta äldre boendekapacitet med ny modernare, utifrån gästernas ökade krav tagits med.

”Under pandemiåret 2020 upplevde fjälldestinationerna en jämnare beläggningsgrad. Troligen beroende på att fler kombinerade en fjällvistelse med distansarbete.”

Isfiske på Svartåstjärn vid Klövsjöfjäll hotell. Foto: Kenneth Grym

Höstvandring i Vålådalsens naturreservat. Foto: Epic Trails

Hur hittar nya besökare till regionen?

Återkommande gäster

Merparten av våra gäster besöker oss mer eller mindre regelbundet, vi kallar det kort och gott för återkommande gäster. De utgör basen för företagen på våra destinationer. Många har en fast relation genom eget fritidsboende, släkt och vänner, men många väljer också att återkomma för att de har hittat sina egna pärlor runt om i regionen. En del föredrar vintern, andra sommaren, men vi har också ett stort antal gäster som regelbundet besöker oss året runt. En hög andel återkommande gäster är ett resultat av de fina upplevelser och det goda värdskapet som levereras av alla företag och aktörer inom länets besöksnäring. Vi är medvetna om att dessa mönster kan förändras efter pandemin, men så här såg det ut före utbrottet.

Att förlita sig på återkommande gäster är inte hållbart i längden och det finns en ständig utmaning med att locka nya gäster, inte minst mot bakgrund av de tillväxtnål som finns för besöksnäringen. Hur hittar då nya besökare till regionen? Detta är en komplex process som inte har några enkla och givna svar, men kunskap och förståelse för hur potentiella besökare tänker och resonerar underlättar arbetet med att locka dem till besök.

Skapa kännedom om våra resmål

När det gäller att locka nya besökare till Jämtland Härjedalen så kan man se processen i flera olika steg. I första fasen handlar det primärt om att man måste känna till resmålet. I nästa fas är bilden av resmålet en viktig faktor för att det ska komma ifråga som ett valbart/intressant alternativ. Därefter tar informationsinsamlingen vid, följt av en beslutsprocess. En förutsättning för att resmålet ska vara ett alternativ under hela processen är naturligtvis att det matchar den potentiella besökarens intressen och drivkrafter kopplat till resor/semester. Hela den här processen kan se olika ut för olika typer av människor, men i grunden är detta steg som de allra flesta går igenom på ett eller annat sätt.

Rekommendationer från vänner och bekanta

Både kännedom om och bilden av ett resmål är något som i de flesta fall byggs upp över tid, även om det också kan handla om snabba processer. Exponering i olika typer av media, det man får höra och se (t ex i sociala medier) från vänner och bekanta är viktigt input. Om man sedan upplever att resmålet är tillräckligt intressant utifrån egna preferenser och önskemål påbörjas en mer aktiv process där man söker information på olika sätt. Här är digital information central, genom googling, specifika resesajter, bokningssajter och så vidare. Men även tryckt information (broschyrer, kartor, reseguider etc.) spelar fortfarande, särskilt för vissa grupper, en betydande roll. Även personliga kontakter,

exempelvis via ett turistcenter har betydelse. När man sedan ska fatta det slutliga beslutet så är det många olika faktorer som läggs samman och utvärderas, men ibland fattas beslutet säkerligen också på andra grunder. Vänner och bekanta med erfarenhet från det tänkta resmålet kan många gånger vara mycket viktiga för att verifiera att man gör ett bra val.

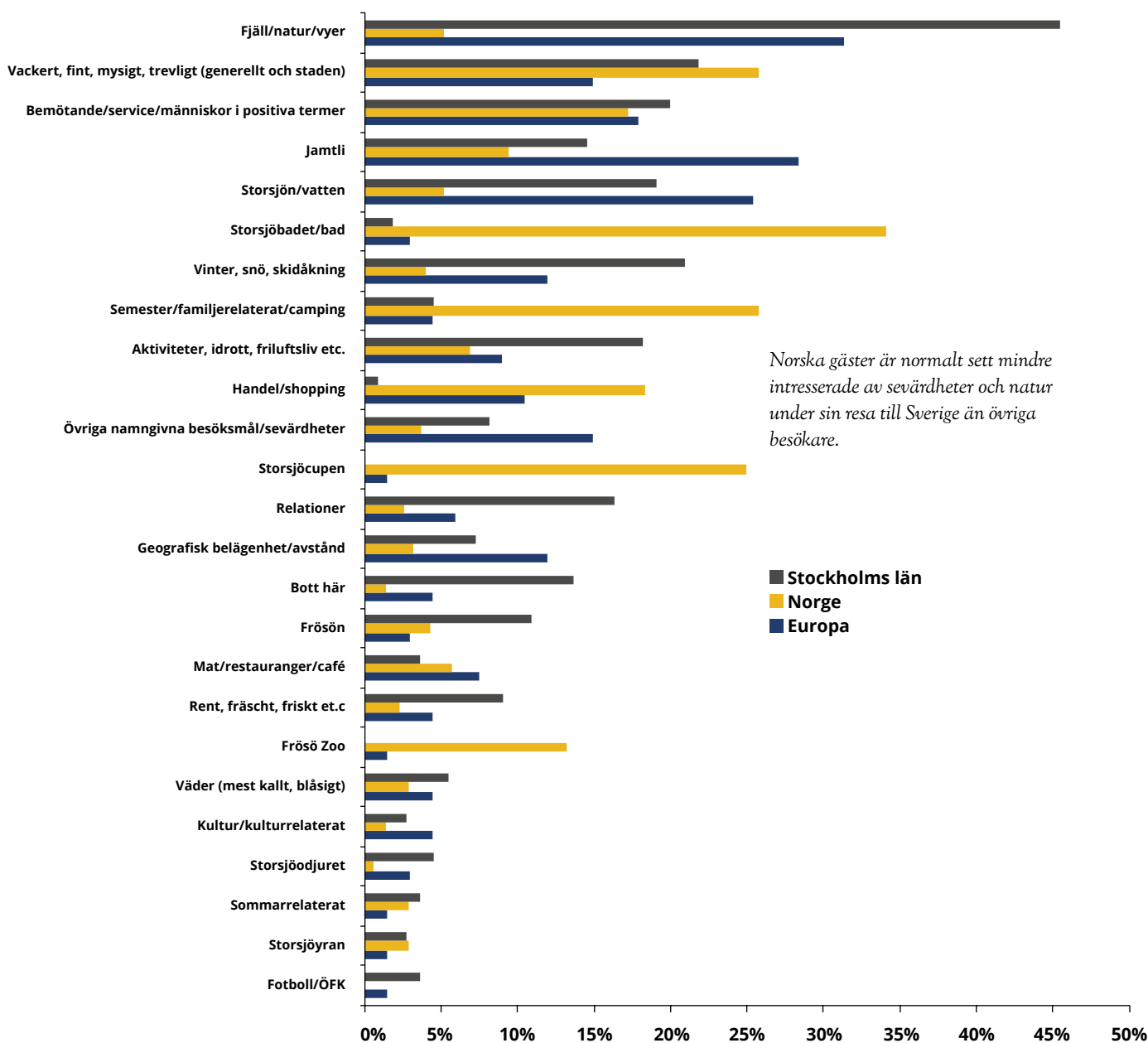
Nya gäster till följd av pandemin

Till följd av pandemin och restriktioner kopplade till denna kunde vi se ett ökat intresse för hemester och svemester samt friluftsliv med delvis helt nya gäster för regionen. Med tanke på gästnattsutvecklingen så ser det ut som om en relativt stor andel svenskar känner till Jämtland Härjedalen och att pandemin fick dem att ta steget att göra en resa. Det kommer att bli intressant att se om dessa nya gäster blir återkommande.

Besökarens beslutsprocess - exemplet Östersund

Lite av ovanstående resonemang kan exemplifieras med hjälp av ett axplock av frågeställningar från den undersökning som genomfördes i Östersund sommaren 2017 – före pandemin. För att belysa skillnader mellan olika typer av besökare så visas exempel utifrån tre olika geografiska marknader, Stockholm, Norge och Europa. Även om exemplet specifikt handlar om Östersund kan det skapa förståelse och kunskap även ur ett generellt perspektiv kring olika faktorer kopplat till besökarens beslutsprocess. Naturligtvis fångas svaren på en del av frågorna av att det är gäster som har besökt Östersund som har svarat på frågorna, men det intressanta är att se vad det finns för generella drivkrafter och hur dessa sedan via olika påverkans- och informationskanaler delvis ligger till grund för bilden av Östersund och sedan omsätts till ett faktiskt besök.

Vad associerar du främst med Östersund. Fritextsvar som kategoriserats i efterhand. Besökare i Östersund sommaren 2017

Drivkrafter för en sommarresa

Särskilt intressant är det att studera och analysera likheter och skillnader mellan de olika marknaderna. Vissa saker uppvisade små skillnader, exempelvis avkoppling/vila, mat- och restaurangupplevelser och besöksanläggningar när det handlar om generella drivkrafter för en sommarresa i Sverige. Andra faktorer, exempelvis sevärdheter/natur, umgänge/sociala relationer, shopping, sol/bad/värme uppvisar betydande skillnader mellan de olika marknaderna. Norska gäster är mindre intresserade av sevärdheter och natur under sin resa till Sverige än övriga besökare i undersökningen som utfördes 2017.

När det gäller idéer/inspiration till en resa så kan man konstatera att det råder stor samstämmighet kring internet och input från vänner/bekanta, medan övriga alternativ (tv undantaget) uppvisar betydande skillnader mellan marknaderna. De norska gästerna använder inte reseguider, magasin, dagstidningar och resebyråer på samma sätt som övriga besökare.

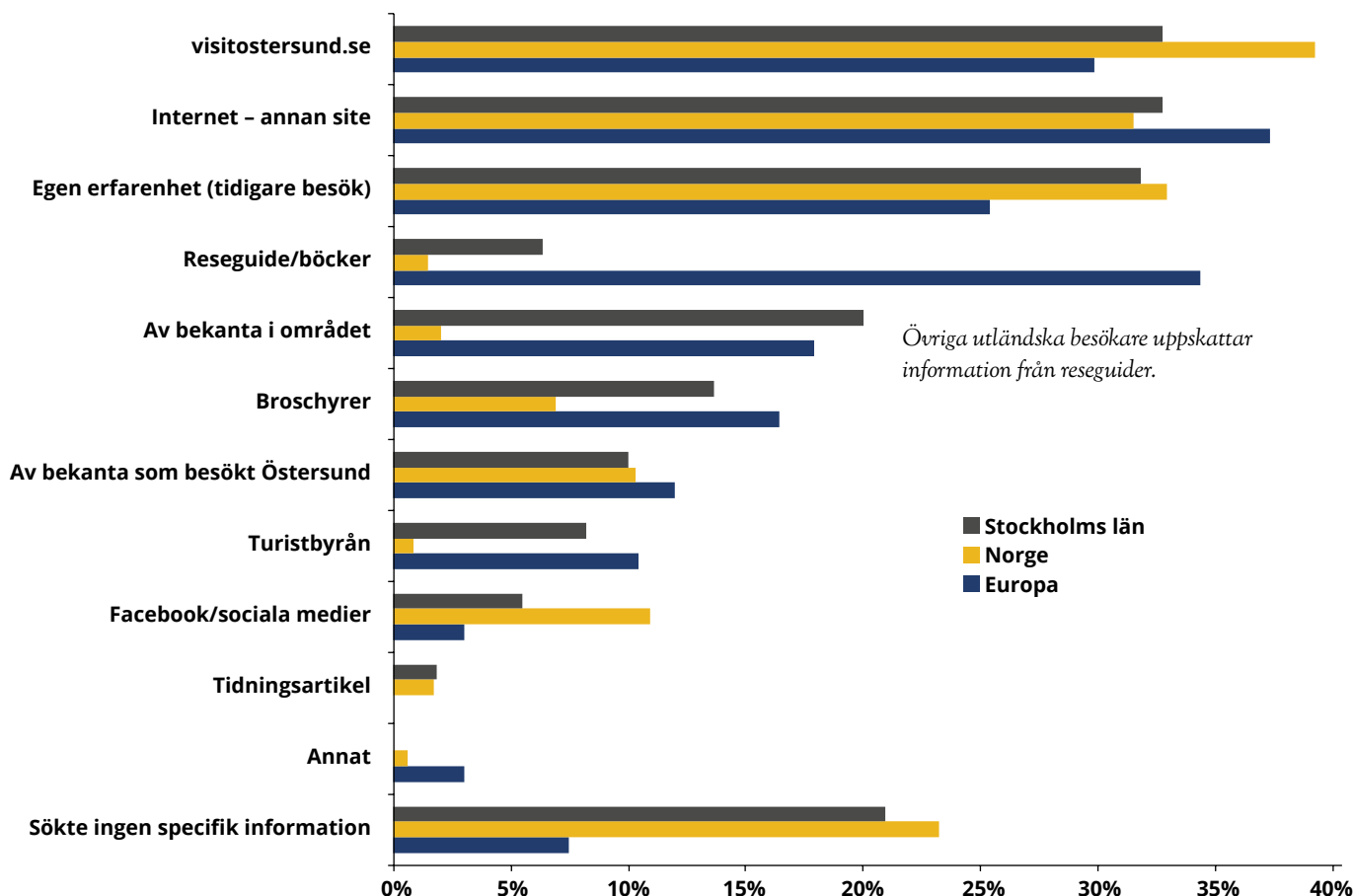
Även bilden av Östersund ser väsentligt olika ut för de olika marknaderna, särskilt den norska marknaden avviker kraftigt. Det avspeglar sig tydligt när det handlar om frågan varför man primärt besökte Östersund. Den norska gästen uppskattar Storsjöbadet, evenemang och att umgås med familjen, medan övriga gäster uppskattar fjällvyer, Storsjön, Jamtli och aktiviteter i naturen.

Kontentan är att det är viktigt med omvärldsbevakning och att följa trendutveckling för att förstå vad som är viktigt för olika typer av besökare, vilken övergripande bild de har av resmålet och utifrån det, anpassa budskap och kommunikation, både när det gäller innehåll och val av kanaler.

Östersund med Rådhuset i fonden. Foto: Roger Strandberg

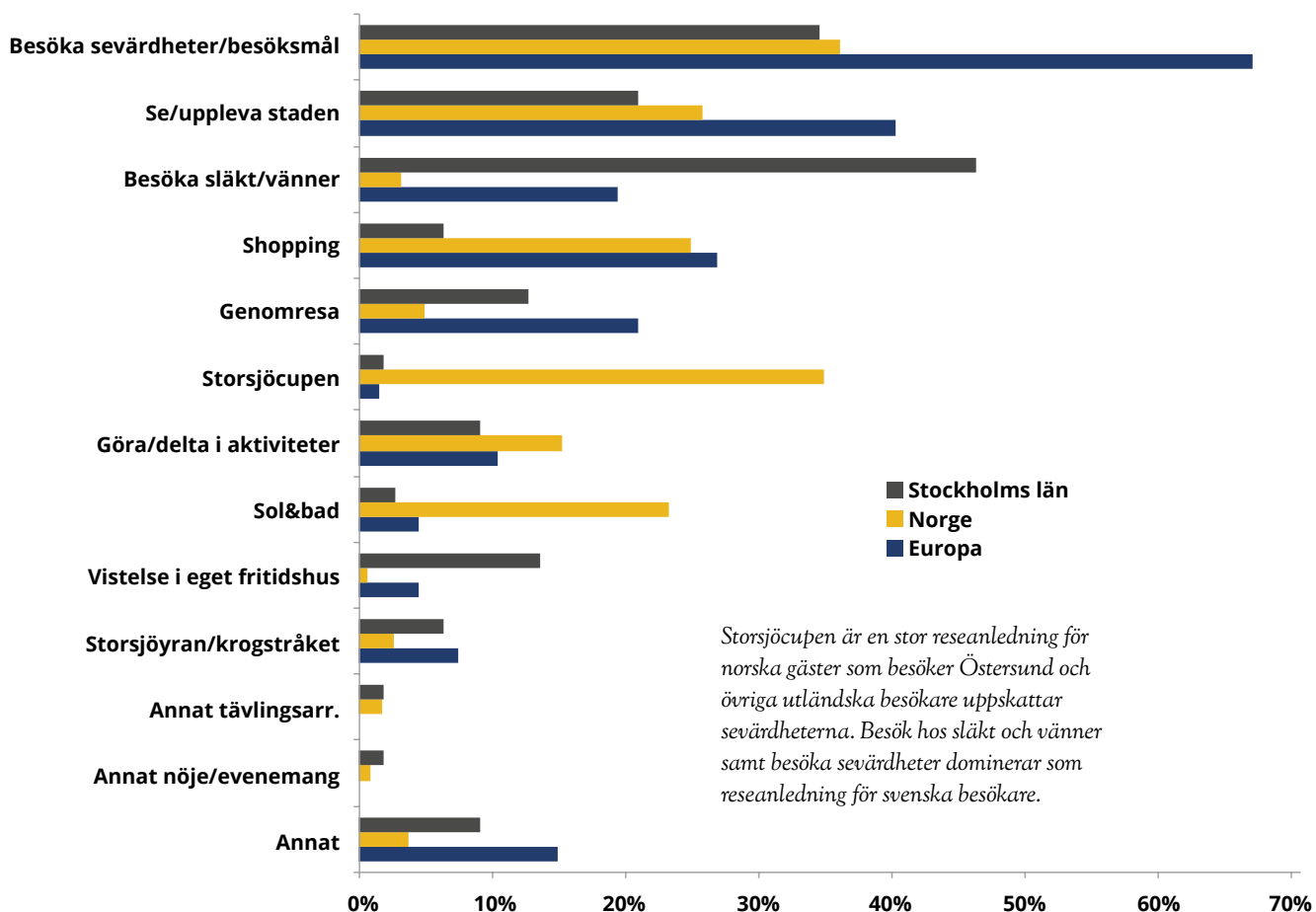
Sökte du någon information om Östersund inför det här besöket? Besökare i Östersund sommaren 2017

Frösön med Oviksjällen i bakgrunden. Foto: Göran Strand

Vilken var den främsta anledningen till att du besökte Östersund? Besökare i Östersund sommaren 2017

Storsjöcupen är en stor reseanledning för norska gäster som besöker Östersund och övriga utländska besökare uppskattar sevärdheterna. Besök hos släkt och vänner samt besöka sevärdheter dominerar som reseanledning för svenska besökare.

Latti Östlund fixar världsmästarspår i Vålådalen. Foto: Mats Lind

Ett gott värdskap ger fler gäster

Att ett gott värdskap ger fler gäster är ingen nyhet, men med den ständigt ökande konkurrensen är det kanske än mer angeläget i dag att erbjuda våra gäster en högkvalitativ upplevelse. Under de senaste åren har det runt om i Jämtland Härjedalen genomförts utbildningar i värdskap för att ytterligare öka konkurrenskraften när det gäller personalens bemötande, service och kunskap. Detta avspeglar sig inte minst i resultat från den genomförda undersökningen bland regionens större vinterdestinationer där gästerna överlag ger goda betyg samt uppvisar en hög återvändarfrekvens och vilja att rekommendera vänner och bekanta. Man kan konstatera att resultatet ligger mer samlat vid en jämförelse mellan destinationerna jämfört med hur det såg ut för 5-10 år sedan, trenden på de destinationer som gör mätningar regelbundet är dessutom positiv.

För att understryka betydelsen av att tillfredsställa gästerna fullt ut, visar resultat från undersökningar från regionens

vinterdestinationer att sannolikheten är 2,5 gånger större att den mycket nöjda gästen (betyg 6) jämfört med en gäst som är ganska nöjd (betyg 4) återvänder. När det gäller viljan att säkert ge rekommendationer är viljan drygt tre gånger så hög bland de mycket nöjda gästerna (betyg 6) jämfört med de ganska nöjda gästerna (betyg 4).

Sommargästernas helhetsbetyg

Sommarundersökningar från Åre (2022), Östersund (2017) och JH Infopoints (2019) visar på ett långsiktigt förbättrat resultat. Helhetsbetyget för Åre har förbättrats från 5,1 (2015) till 5,5 (2021) för att 2022 backa något till 5,3. För Östersund har betyget förbättrats från knappt 4,9 (2013) till drygt 5,1 (2017). I den länsövergripande undersökningen kring besöksservice 2019 hade helhetsbetyget förbättrats från 5,3 (2017) till 5,4 (2019). Det har i sin tur fört med sig en ökad benägenhet att rekommendera vänner/bekanta, från 55% till 62% (svaret ja, säkert). För Åre ligger andelen som svarat ja, säkert på 66%. Nöjda gäster är mycket värdefulla ambassadörer. Det betyder i sin tur att det är mycket viktigt att inte släpa sig till ro, utan ständigt arbeta med att utveckla och förfina den upplevelse man vill erbjuda sina gäster.

Infopoints - ett sätt att ge information på plats

Även om resandet under barkmarksperioden/sommaren på senare tid blivit mer destinationsbundet, så är det fortfarande en stor andel som föredrar olika rundtursresor sommartid. För dessa ökar betydelsen av att kunna få tillgång till relevant information under själva resan/vistelsen om upplevelser, logi och annan service. Idag finns 11 auktoriserade Turistinformationer och Turistcenter i regionen och dessa har tillsammans ca 100 så kallade infopoints. Infopoints är exempelvis bensinmackar, butiker, campingplatser som önskar och får rollen som en informationspunkt, man skulle kunna kalla det en "turistinformation light" via ett avtal med närmast belägna auktoriserade Turistinformation. Genom utbildning och informationsstöd blir personalen på dessa infopoints också turistinformatörer som kan ge service till besökarna.

God besökservice leder till 7-15% merförsäljning

En undersökning genomfördes 2017 med uppföljning sommaren 2019 via ett urval infopoints och turistinformationer/turistcenter runt om i Jämtland Härjedalen, för att få kunskap om hur besökarna uppfattar regionens besökservice. Undersökningen gav en hel del intressant information. Oavsett om det handlar om en infopoint eller en turistinformation/turistcenter så är besökarna generellt sett mycket nöjda med såväl bemötande, serviceförmåga och kunskap som levereras av personalen. En absolut merpart, drygt 8 av 10, svarar att de absolut fick hjälp/service med sin fråga/sitt ärende, något högre andel på turistinformation/ turistcenter jämfört med infopoint. Drygt 3 av 10 (fler jämfört med 2017) angav att man fick tips/idéer som gjorde att man ändrade sina planer och nästan 40% av dessa angav också att detta fick dem att förlänga besöket i området. Förlängda besök innebär merförsäljning vilket är värdefullt för besöksnäringen i Jämtland Härjedalen. Utfallet är sammantaget lite mer positivt för turistinformationerna/turistcentren, men även infopointarna bidrar positivt. Av samtliga som besökt en infopoint är det cirka 7% som anger att de fått tips/idéer som fått dem att förlänga besöket i området. Motsvarande för turistcenter är 15%.

Vemdalens turistinformation har strategiskt valt placeringen av turistinformationen som idag finns vid Vemdalskalets torg.

Kontinuerligt utvecklar de både aktiviteter i och kring turistinformationen samt sina informationstjänster, vilket tydligt uppskattas av besökarna i destinationen:

2019: 10 597 besökare i Turistinformationen

2020: 17 203 (+62%)

2021: 16 079 (-6%)

2022: 21 640 (+35%)

Personlig kontakt värderas högt

I undersökningen ställdes också frågor om vad besökarna värderar som viktigt när man söker information under den aktuella resan/det aktuella besöket. Mönstret är detsamma för båda grupperna och i topp hamnar personlig kontakt, följt av skyltning/informationstavlor på besöksmål. Men även tillgång till digital information värderas högt, särskilt bland besökarna på en infopoint, medan turistcenterbesökaren i högre grad värderar tryckt information (broschyrer, kartor etc). Minst intressant/viktigt är information via appar etc. Resultatet påverkas måhända något av att de som svarar har besökt någon typ av bemannad besökservice, men visar ändå betydelsen av traditionella informationskanaler under sommarperioden.

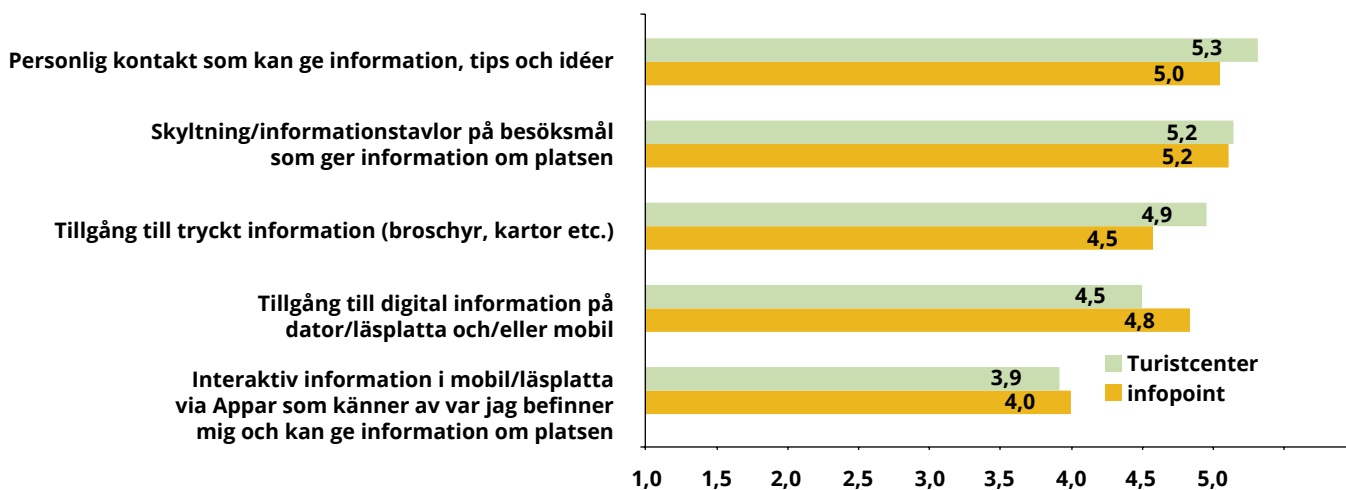

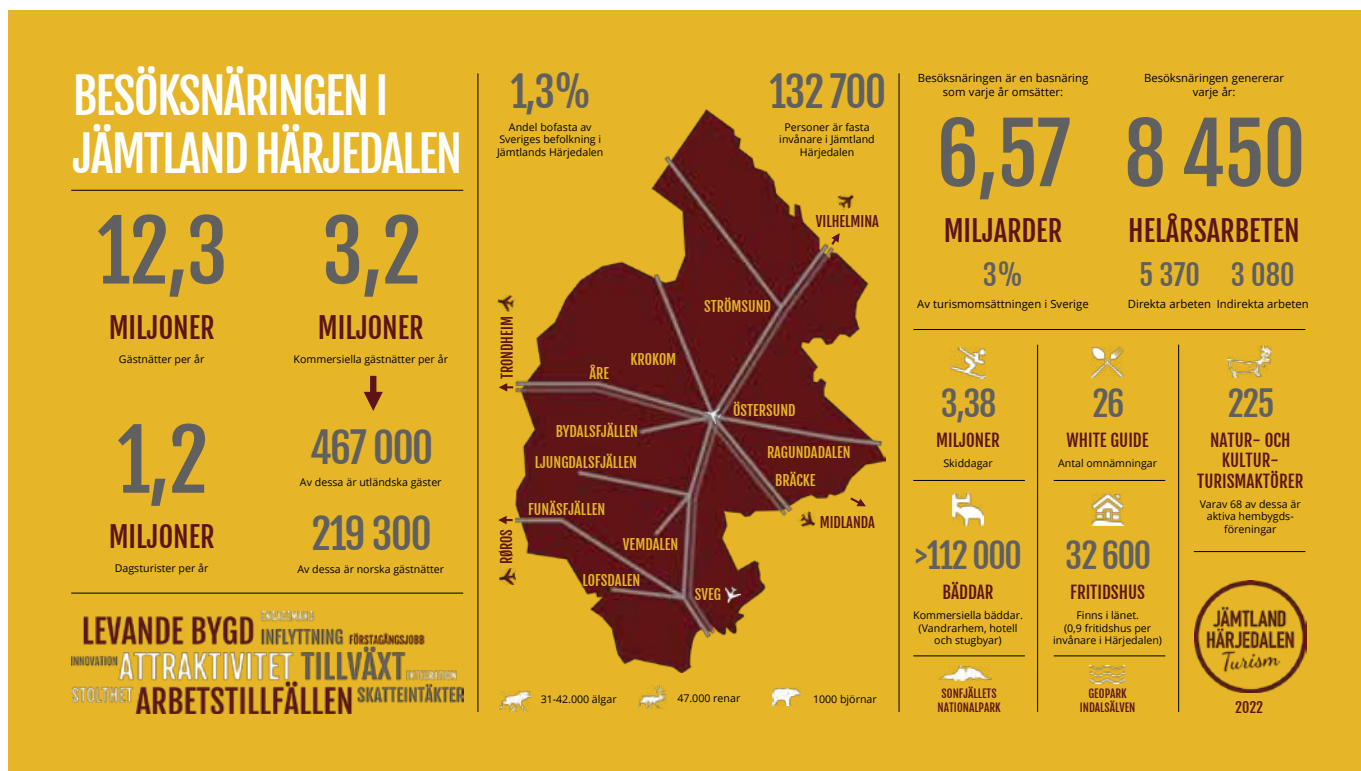
Nya bättre spänger för att utforska Döda föllet. Foto: Anne Adsten

Viktigt vid informationsbehov på plats i en destination

I topp hamnar personlig kontakt följt av informationstavlor på besöksmål och tryckt information.

Minst intressant för besökare vid en turistinformation eller infopoint är interaktiv information via appar etc.

Fakta om turismen i Jämtland Härjedalen 2022. Illustration: Alog

Besöksnäringen är en stark medskapare till ett livskraftigt Jämtland Härjedalen

Den skapar arbetstillfällen, bidrar till attraktiviteten för hela regionen, utvecklar och bidrar till att bibehålla en levande bygd samt skapar stolthet och gemenskap bland de fast boende.

Besöksnäringen innefattar enorm kompetens i form av företagare som berikar Jämtland Härjedalen med engagemang och innovation – som utvecklar och tar regionen framåt, skapar skatteintäkter och tillväxt.

Den skapar också många förstagångsjobb, som för samman människor och kulturer och därmed bidrar turismen till ökad integration.

Jämtland Härjedalen Turism ekonomisk förening (JHT) bildades 1995 och är en samverkansplattform för utveckling av besöksnäringen i Jämtland Härjedalen. JHT företräder regionens besöksnäring i nationella och internationella sammanhang och samverkar med regionens destinationer och turistföretag, med företrädare för offentlig sektor, intresseorganisationer m fl. I föreningens styrelse finns företrädare för regionens besöksnäring samt representanter från Region Jämtland Härjedalen.